

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Timo Sillander

Huumeita vai hyvinvointia?

Psykedeelejä koskeva uutisointi Helsingin Sanomissa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2022

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Timo Sillander		
Tutkielman nimi:	Huumeita vai hyvinvointia? Psykedeelejä koskeva uutisointi Helsingin Sanomissa		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma		
Työn ohjaaja:	Tanja Sihvonen, Ville Manninen		
Valmistumisvuosi:	2022	Sivumäärä:	74

TIIVISTELMÄ:

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten psykedeelejä, huumeiksi luokiteltuja voimakkaasti havainnointiin ja mielialaan vaikuttavia yhdisteitä, on käsitelty suomalaisessa sanomalehtijournalismissa. Tarkastelussa on kymmenen vuoden ajanjakso vuoden 2010 alusta vuoden 2019 loppuun. Tutkielma tarkastelee, kuinka paljon psykedeeleistä on kirjoitettu, millaisiin kehyksiin ne on kirjoituksissa sijoitettu sekä miten psykedeelejä koskeva journalismi on muuttunut. Aineistona on 51 Helsingin Sanomissa julkaistua artikkelia, joissa mainitaan jokin psykedeeleyhdiste nimeä tai psykedeelit yleensä.

Tutkimusmenetelmänä on sosiaaliseen konstruktionismiin pohjautuva, mediatutkimukseen mukautettu kehysanalyysi. Sosiaalisen konstruktionismin perusajatuksena on, että tieto ja käsitys todellisuudesta muodostetaan ihmisten välisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Mediatutkimukseen sovellettuna tämä tarkoittaa näkemystä siitä, että journalistisessa prosessissa tehdään jaettua sosiaalista todellisuutta rakentavia kielellisiä ja sisällöllisiä valintoja. Näin syntyvät kehykset, joilla tarkoitetaan kokonaisuuksia ja asiayhteyksiä, joiden osaksi ilmiö liitetään. Kehysten välillä käydään mediassa määrittelykamppailua, mikä voi johtaa muutokseen siinä, minkä kehyksen kautta ilmiö ensisijaisesti määritellään.

Tunnistan aineistossa esiintyvät kehykset tarkastelemalla kirjoituksissa toistuvia teemoja, niihin valittuja näkökulmia ja teksteissä rakennettuja jännitteitä. Lisäksi kiinnitän huomiota rooleihin, jotka psykedeeleille artikkeleissa annetaan. Näiden piirteiden perusteella tunnistan kuusi kehystä, joissa psykedeelit aineistossa esitetään. Ne ovat rikollisuus, tiede, rappio, henkinen hyvinvointi, elämänhallinnan menetys ja yhteiskunnallinen kehys. Näistä selvästi yleisimmät ovat rikollisuuden kehys, jossa psykedeelit esitetään haitallisena huumeena, ja sille vastakkainen tieteen kehys, jossa psykedeelit nähdään henkisen hyvinvoinnin lähteenä ja lupaavana psykiatrisen hoidon välineenä.

Aineiston kattaman ajanjakson aikana Helsingin Sanomien psykedeelejä koskeva journalismi muuttui sekä määrän että kontekstien suhteen. Kirjoitusten määrä nousi maltillisesti ja kontekstit, joihin psykedeelit kirjoituksissa liitettiin, monipuolistuivat. Muutokset olivat kuitenkin suhteellisen vähäisiä eikä mikään näkökulma poistunut kokonaan. Voidaan kuitenkin todeta, että ensisijaisesti tieteen kehyksen kautta esitetty, psykedeelit muista huumeista erottava ja vallitsevalle huumeapolitiikalle vaihtoehtoinen suhtautuminen sai artikkeleissa jalansijaa pääasiassa rikollisuuden kehyksen kautta esiin tuodun, huumeet yhdeksi uhkaksi niputtavan näkemyksen kustannuksella. Tulkitsen tämän olevan merkki meneillään olevasta psykedeelien merkityksen uudelleenarvioinnista.

AVAINSANAT: sosiaalinen konstruktionismi, mediatutkimus, kehysanalyysi, journalismi, huumeet

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tavoite	6
1.2	Aineisto	8
1.3	Menetelmä	9
2	Sosiaalinen konstruktionismi ja kehysanalyysi	11
2.1	Sosiaalinen konstruktionismi	11
2.2	Kehykset ja kehystäminen	16
2.3	Kehysanalyysi	16
3	Huumeet ja huumeita käsittelevän journalismin tutkimus	22
3.1	Huumeet ja psykedeelit	22
3.2	Uusi kiinnostus psykedeelisiin	24
3.3	Huumeita käsittelevän journalismin tutkimus	27
3.3.1	Huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksen analyysin kohteet	29
3.3.2	Muutokset huumeita koskevassa journalismissa	33
3.3.3	Psykedeelisiä koskeva mediatutkimus	34
4	Psykedeelien kehystäminen Helsingin Sanomissa	36
4.1	Rappion kehys	39
4.2	Elämänhallinnan menetyksen kehys	41
4.3	Henkisen hyvinvoinnin kehys	43
4.4	Yhteiskunnallinen kehys	46
4.5	Rikollisuuden kehys	48
4.6	Tieteen kehys	50
4.7	Kehysten erot ja samankaltaisuudet	53
4.8	Kehysten esiintyminen aineistossa	56
4.9	Psykedeelisiin keskittyvien kirjoitusten määrä ja kehykset	59
4.10	Yhteenveto	60
5	Päätäntö	64
	Lähteet	69

Liitteet	74
Liite 1. Aineiston hankinnassa käytetyt psykedeeliyhdisteiden nimet	74

1 Johdanto

Raja huumeen ja lääkkeen välillä on häilyvä ja osin keinotekoinen. Monet yleisesti parantamiseen sovelletut yhdisteet tunnetaan myös vaarallisina aineina, joiden käyttöä ja siihen liittyvää rikollisuutta pyritään ehkäisemään valistuksella ja lainsäädännöllä. Rajan molemmiin puolin ovat yhtäaikaaisesti esimerkiksi oopiumivalmisteet ja amfetamiini (A-klinikkasäätiö, 2014; 2015). Yhdisteet voivat myös siirtyä rajan yli. Näin kävi esimerkiksi Suomessa 1960-luvun alussa, kun heroini lakkasi olemasta yskänlääke sekä Yhdysvalloissa ja Kanadassa 2010-luvulla, kun kannabiksesta tuli lääke ja hyväksytty viihdettä (Pacula & Smart, 2017).

Psykedeelit ovat tällä hetkellä sekä laittomia huumeita että lupaavia lääkkeitä, riippuen tarkastelun näkökulmasta. Ne ovat kemiallisia yhdisteitä, joiden ensisijainen vaikutus nautittuna on merkittävästi muuttunut tajunnan tila (Nichols, 2016). Ihmiset ovat käyttäneet psykedeelisiä vähintään satoja ja todennäköisesti tuhansia vuosia uskonnollisissa ja seremoniallisissa käytöissä, lääkkeenä, hoitovälineenä, itsetutkiskelun apuna ja viihteenä (Sessa, 2016, s. 2–8). Viimeiset 50 vuotta psykedeelit ovat kuitenkin olleet laittomia useimmissa maissa ja niihin liittyvä tutkimustoiminta käytännössä pysähdyksissä (Nutt, 2015, s. 3).

Viime vuosina kiinnostus psykedeelisiin on herännyt uudestaan, mistä yhtenä merkinä ovat pitkän hiljaisuuden jälkeen julkaistut uudet länsimaiset tutkimukset. Ne edustavat sekä perustutkimusta että soveltavaa tutkimusta psykiatrian alalla (Sessa, 2016, s. 13–16). Tuoreet tutkimukset ovat osoittaneet psykedeelien merkittävän potentiaalin erityisesti mielenterveyden ongelmien, kuten masennuksen, hoidossa (Sessa, 2016, s. 16; Carhart-Harris & Goodwin, 2017, s. 2107). Samaan aikaan kysyntä näille hoidoille on kasvanut; mielenterveyssyyt ovat esimerkiksi Suomen yleisin työkyvyttömyyseläkkeen peruste ja joka viides suomalainen sairastuu elämänsä aikana masennukseen (Suomen Mielenterveys ry., 2020, kpl 4).

Tutkitun tiedon karttuessa psykedeelien yhtäläisyydet muihin huumeisiin ovat kaventu-neet. Ne eivät ole myrkyllisiä, niiden yhteisvaikutukset muiden lääkkeiden tai huumeiden kanssa ovat vähäisiä, ja niillä ei ole pitkäaikaisia fyysisiä vaikutuksia (Byock, 2018, s. 418). Psykedeelien ei ole osoitettu aiheuttavan riippuvuutta (Patra, 2016, s. 51). Sen sijaan niitä on käytetty menestyksekkäästi päihderiippuvuuksien hoidossa (Carhartt-Harris & Goodwin, 2017, s. 2106; Sessa, 2016, s. 16).

Kansainvälisesti psykedeelisiin liittyviä päätöksiä, kuten kriminalisointia ja tutkimuskäytön rajoittamista, tehdään uudelleen, pohjaten aiempaa laajempaan tietoon. Suomessa näkyvää liikehdintää on kuitenkin varsin vähän; psykedeeliavusteiseen terapiaan on erikoistumassa vasta yksi lääkäri ja kotimaisilta tutkijoilta on toistuvasti evätty lupa liittyä kansainväliseen psykedeelitutkimukseen (YLE, 2019). Psykedeelisiin liittyvän journalismin tutkiminen on kiinnostavaa juuri nyt, koska olemme mahdollisesti keskellä muutosta myös Suomessa.

Media vaikuttaa käsitykseemme ympäröivästä todellisuudesta sekä sen välittämien sisältöjen määrän että niiden laadun kautta. Aihe, jota käsitellään mediassa paljon, koetaan tärkeäksi. Journalistit liittävät vähemmän tunnettuja aiheita tutumpiin konteksteihin ja esittävät ristiriitaisia aiheita tietystä näkökulmasta. Psykedeelit esiintyvät sekä rikos- että tiedeuutisissa, eli media tarjoaa niihin vaihtoehtoisia näkökulmia.

1.1 Tavoite

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, miten psykedeelejä on käsitelty suomalaisessa sanomalehtijournalismissa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tutkimuksen tavoitteen voi tarkentaa seuraaviksi tutkimuskysymyksiksi:

1. Kuinka paljon psykedeeleistä on kirjoitettu?
2. Miten psykedeelit kehystettiin kirjoituksissa?
3. Miten psykedeelejä koskeva journalismi on muuttunut määrän ja kehysten suhteen?

Psykedeelejä käsittelevien kirjoitusten määrän muutokset voivat kertoa joko kiinnostuksesta psykedeeleihin tai laajemmin huumeisiin. Tämän eron selville saamiseksi pureudun siihen, millaisissa kehyksissä psykedeeleit kirjoituksissa esiintyvät. Tarkoitan tällä niitä asiayhteyksiä, teemoja, näkökulmia ja jännitteitä, joihin psykedeeleit kirjoituksissa liitetään. Näitä voivat olla esimerkiksi huumeisiin liittyvä rikollisuus tai psykiatrinen hoito. Tarkastelemalla sekä kirjoitusten määrää että kehyksiä ajan funktiona voin tunnistaa mahdolliset muutokset.

Psykedeealien käsittelyä suomalaisessa mediassa ei ole aiemmin tutkittu. Psykedeelejä koskevaa journalismia on kuitenkin käsitelty tällä vuosituhanella ulkomaisissa tutkimuksissa (esim. Feher, 2018). Suomessa on tutkittu huumeiden käsittelyä journalismissa (esim. Onnela, 2003) ja esimerkiksi lääkkeiden käytön neuvontaa sosiaalisessa mediassa (ks. Torkkola, 2016) mutta nimenomaan psykedeeleihin liittyvästä journalismista ei ole tehty tutkimusta.

Psykedeealien esittäminen mediassa on kiinnostava tutkimuskohde, koska se auttaa ymmärtämään mahdollisen siirtymän yleisessä suhtautumisessa näihin aineisiin ja niiden käyttöön. Kyseessä on mahdollisesti samankaltainen lääke- ja jopa viihdekäytön salliva kehitys kuin kannabiksella, jolloin konkreettiset muutokset tapahtuvat laeissa, terveydenhoidossa ja liike-elämässä (ks. Grand View Research, 2020). Jos psykedeeleit esitetään mediassa huumeen sijaan myös lääkkeenä, itsetutkiskelun välineenä tai sijoituskohteena, se voi ennakoita muutoksia käsityksiimme ihmismielen rajoista sekä niiden luvallisesta muokkaamisesta, lainsäädännössä ja mielenterveyden hoidossa. Tutkimalla psykedeelejä käsittelevää journalismia selvitän, onko tämä tapahtumassa Suomessa.

1.2 Aineisto

Tutkimusaineistona on 51 Helsingin Sanomissa julkaistua psykedeelejä käsittelevää tai sivuvaavaa artikkelia. Aineiston artikkelit on julkaistu vuoden 2010 alun ja vuoden 2019 lopun välillä.

Valitsin aineiston lähteeksi Helsingin Sanomat, koska haluan tutkia suurelle yleisölle suunnattua viestintää. Helsingin Sanomat on sekä painettuna että digitaalisena Suomen ylivoimaisesti suurilevikkisin sanomalehti (Media Audit Finland, 2020). Toinen lähteen valintaan vaikuttanut kriteeri on resurssit: Helsingin Sanomilla on riittävät mahdollisuudet tuottaa omia uutisia laajasti, vaikka aihe poikkeaisikin uutisten valtavirrasta. Näin aineiston voidaan ajatella edustavan paremmin suomalaisia näkökulmia, koska esimerkiksi asiasisällöltään suoraan ulkomaisiin tiedotteisiin pohjautuvien artikkelien osuus jää pienemmäksi.

Tutkittavaksi valitsemani ajanjakso on tasan kymmenen vuotta; aineiston artikkelit on julkaistu välillä 1.1.2010–31.12.2019. Valitsin tämän aikavälin kahdesta syystä: aineistomäärän takaamiseksi ja kyseisenä aikana havaittavan kansainvälisen psykedeeleihin kohdistuvan kiinnostuksen nousun takia. Kymmenen vuoden tarkastelujakso varmistaa suhteellisen suuren aineistomäärän. Haluan tunnistaa mahdollisen muutoksen siinä, miten psykedeelejä käsitellään journalismissa. Laajan aineiston voidaan olettaa paitsi paljastavan tämän myös antavan realistisen käsityksen pitkän aikavälin muutoksen suunnasta. Samalla aineiston määrä tarjoaa jonkin verran suojaa yksittäistapausten aiheuttamilta vinoutumilta.

Aineiston artikkelit on haettu Sanoma Oy:n sähköisestä arkistosta käyttämällä hakusanoina yleisimpien psykedeelisten yhdisteiden varsinaisia nimiä, niistä yleisesti käytettyjä vaihtoehtoisia nimiä sekä yhdisteiden englanninkielisiä nimiä, jos ne ovat yleisesti käytössä suomenkielisessä viestinnässä. Aineiston hankinnassa käytetyt yhdisteiden nimet ja hakusanat on listattu liitteessä 1. Otin haussa huomioon mahdolliset sanan taivutukset

siten, että haku kattoi sekä yksikkö- että monikkomuodot ja mahdolliset sijamuodot. Yhdisteet on kuvattu tarkemmin luvussa 2.

Aineiston poiminnan jälkeen kävin sen läpi ja poistin joukosta sellaiset, jotka eivät käsittele rajaukseni mukaisia yhdisteitä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi artikkeleita, joissa esiintyi sana ”psykedeelinen” adjektiivina sekä artikkeleita, jotka käsittelevät esimerkiksi psykedeelisiä muistuttavia uusia, mutta vielä huumeeksi luokittelemattomia psykoaktiivisia aineita eli muuntohuumeita (THL, 2002). Aineisto on myös rajattu toimitukselliseen ajankohtaissisältöön. Tämä tarkoittaa, että mukana ei ole esimerkiksi levyarvosteluja, TV-ohjelmia, muistokirjoituksia, teemaliitteitä tai yleisönosastokirjoituksia.

Vain osa aineiston artikkeleista käsittelee psykedeelisiä varsinaisena aiheenaan. Lopuissa mainitaan jokin psykedeeli tai psykedeelit yleiskäsitteenä, mutta artikkelin ensisijainen aihe on jokin muu. Psykedeelisiin keskittyvät artikkelit käsittelevät esimerkiksi jonkin yhdisteen dekriminointia tai tutkimustuloksia yhdisteen vaikutuksista aivoissa. Muuta aihetta käsittelevät kirjoitukset ovat esimerkiksi uutisia rikoksista tai kuvauksia syrjäytymisestä. Käsittelevät aineiston artikkeleita sekä kaikkia yhtenä joukkona että erikseen vain psykedeelisiin keskittyviä artikkeleita. Näistä jälkimmäisen voidaan tulkita tarjoavan voimakkaampaa näyttöä psykedeelien kehystämisestä siksi, että yhdisteet ovat kirjoituksen keskiössä.

1.3 Menetelmä

Sovellan tässä tutkimuksessa mediatutkimukseen mukautettua kehysanalyysiä, joka pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Liitän kehysanalyysin teoreettiseen taustaan ja kerron siitä yksityiskohtaisesti luvussa 2.

Kehysanalyysin isänä pidetty Erving Goffman (1974) loi menetelmän alun perin jokapäiväisten sosiaalisten tilanteiden tutkimuksen välineeksi. Hänen mukaansa pyrimme antamaan kohtaamillemme tilanteille rationaalisen selityksen kysymällä ensin, mitä

tilanteessa on tapahtumassa. Tätä ymmärrystä hakiessamme tarkastelemme tilannetta tai ilmiötä erilaisten ajatusrakennelmien ja narratiivien – kehysten – kautta, osin tiedostamattamme. Jäsenämme siis kokemuksiamme ja ymmärrämme ympäröivää maailmaa kehysten avulla.

Tässä tutkimuksessa kehysanalyysi tarkoittaa käytännössä sitä, että käyn aineiston yksityiskohtaisesti läpi tavoitteenani tunnistaa artikkeleissa käytetyt kehukset. Artikkeleissa kehys tarkoittaa niitä kokonaisuuksia ja asiayhteyksiä, joihin tarkastelemani ilmiö, psykedeelit, niissä liitetään. Kehukset ilmenevät tekstissä sisällöllisinä ja kielellisinä valintoina, joita aineistosta voidaan tunnistaa. Käyn artikkelit useita kertoja läpi havaitakseni kehukset, jotka vastaavat toisiaan useissa aineiston artikkeleissa.

Käsittelen jokaisen kehysten ensin itsenäisesti ja sen jälkeen vertailen niitä keskenään. Tarkastelen kehysten esiintymistä ajan suhteen ja pohdin sekä itse kehysten että niiden esiintymistiheyden merkitystä sille, miten ne ohjaavat asettamaan psykedeelit osaksi yhteistä todellisuuttamme. Media voidaan nähdä kenttänä, jolla ristiriitaisten aiheiden vaihtoehtoiset kehukset käyvät määrittelykamppailua (ks. Virsu, 2020, s. 229). Tarkastelen, onko jokin psykedeelien kehys vallitseva ja onko kehysten valtasuhteissa havaittavissa muutosta.

2 Sosiaalinen konstruktionismi ja kehysanalyysi

Media rakentaa jaettua käsitystä todellisuudesta mediasisältöjen kautta. Toimittajat tarjoilevat yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen viitekehykseen sidoksissa olevia välineitä ilmiöiden tulkintaan ja nämä voidaan tunnistaa tekstien merkityssisältöjä tutkimalla (Horsti, 2005, s. 62). Piispa pohtii (2001, s. 463) median kykenevän rakentamaan voimakkaita mielikuvia myös sisältöjen määrän kautta. Hän viittaa siihen, että saman uutisen toistaminen useita kertoja ja eri kanavissa kasvattaa sen painoarvoa ja luo mielikuvan suhteellisesti laajemmasta ilmiöstä. Myös huumeen ja hyväksyttävän aineiden käytön mediassa tehtävät määritykset ovat aina konstruktioita, jotka toisaalta heijastavat ja toisaalta myös muokkaavat sitä yhteiskunnallista ympäristöä, jossa ne on tuotettu. Median sisällöntuotannossa tehtyjen valintojen ja näiden kautta yhteisen todellisuuden rakentamisen analysoimiseen kehitetty kehysanalyysi tarjoaa välineet käytettyjen keinojen tunnistamiseen ja niiden merkityksen erittelyyn. Sen pohjana on inhimillisen tiedon rakentumista ja muovautumista tarkasteleva sosiaalinen konstruktionismi.

2.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Sosiaalinen konstruktionismi on teoreettinen suuntaus, joka perustuu käsitykseen todellisuuden rakentumisesta vuorovaikutuksen kautta. Se on luonteeltaan epistemologinen eli tiedon alkuperään ja luonteeseen keskittyvä. Sosiaalinen konstruktionismi syntyi sosiologian pohjalta noin 40 vuotta sitten. Sen taustalla on pyrkimys ymmärtää todellisuuden luonnetta (Andrews, 2012, s. 39). Suuntauksen perusteoksena voidaan pitää Bergerin ja Luckmannin vuonna 1966 julkaisemaa *The Social Construction of Reality* -teosta. Berger ja Luckmann puolestaan nostavat omaa ajatteluaan muokanneiksi tahoiksi Mead, Marxin, Schutzin ja Durkheimin (Berger & Luckmann, 1966, s. 28–29). Berger ja Luckmann ovat kiinnostuneita tiedon luonteesta ja rakentumisesta eli siitä, kuinka tieto syntyy ja kuinka se saa merkityksensä yhteiskunnassa.

Sosiaalisen konstruktionismin perusajatuksena on, että merkittävä osa tiedosta ja käsitteistä rakentuu ihmisten välisen vuorovaikutuksen myötä, yhteisöllisesti (Andrews, 2012, s. 40). Berger ja Luckmann (1966, s. 30) näkevät yhteiskunnan olevan olemassa sekä subjektiivisena että objektiivisena todellisuutena. Subjektiivinen syntyy ihmisten ollessa tekemisissä sosiaalisen maailman kanssa, jonka myötä ihminen mukautuu yhteiskuntaan ja alkaa pitää sen piirteitä oletettuina (Andrews, 2012, s. 40). Aiempien sukupolvien ymmärrys todellisuudesta siirtyy yhteiskunnassa seuraaville sijoille, että se koetaan objektiivisena tietona. Vuorovaikutus muiden kanssa vahvistaa tätä ilmiötä, sillä toistaminen luo tulkinnan kaavoja ja rutiineja (Andrews, 2012, s. 40–41). Nämä rutiinit vapauttavat resursseja uuden innovointiin.

Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta emme koskaan tiedä, mikä on yleispätevästi totta ja mikä ei, tiedämme vain kertomuksia todesta, epätodesta, hyvästä ja pahasta tai oikeasta ja väärästä (Galbin, 2014, s. 82). Sosiaalinen konstruktionismi jättää kuitenkin sijaa ajatukselle siitä, että rakennetut konseptit vastaavat jotain todellisen maailman ilmiötä (Andrews, 2012, s. 40). Ihmisen kokema todellisuus on siis osin subjektiivinen sosiaalinen konstruktio, joka voi kuitenkin viitata tieteelliseen, objektiiviseen tietoon.

Burr (1995, s. 2) pitää sosiaalista konstruktionismia haastavana määriteltävänä siksi, että käsitettä käyttävät tutkijat eivät liitä termiin tiettyä määreiden joukkoa, jonka kaikki jaksaisivat. Hän kuitenkin tunnistaa neljä perusoletusta, jotka toistuvat riittävän laajasti muodostaakseen sosiaalisen konstruktionismin rungon, ja jotka ovat myös yksinään tunnistettavia. Nämä oletukset ovat kriittinen suhtautuminen tietoon, ymmärryksen historiallinen ja kulttuurinen erityisyys, tiedon ylläpitäminen sosiaalisilla prosesseilla sekä tiedon ja sosiaalisen toiminnan yhteenkietoutuneisuus. Galbin (2014 s. 83–84) pyrkii määrittelemään sosiaalista konstruktionismia nimeämällä samat lähtökohdat, mutta täydentää niitä näkemyksellään tieteellisen tutkimuksen tavoitteesta. Se ei ole Burrin (2014, s. 83) mukaan yleispätevien totuuksien tuottaminen vaan mahdollisuuksien avaaminen.

Sosiaalisessa konstruktionismissa itsestään selvänä pidettyyn tietoon suhtaudutaan kriittisesti (Burr, 1995, s.2). Se kannustaa suhtautumaan maailmasta tehtyihin havaintoihin epäilevästi, koska havaintomme eivät välttämättä paljasta maailman todellista luonnetta (Galbin, 2014, s. 83–84). Myöskään maailmassa näkemämme jakautuminen tai tekemämme luokittelu eivät välttämättä ole todellisia, vaan keinotekoisia. Burr (1995, s. 2) käyttää esimerkkinä jaottelua klassisen musiikin ja pop-musiikin välillä alleviivaten, että musiikissa itsessään ei välttämättä ole mitään, mikä pakottaisi jaottelemaan sen näin. Oman tutkimukseni viitekehyksessä vastaava kyseenalaistettava jaottelu on psykoaktiivisten yhdisteiden lokeroiminen huumeiksi ja lääkkeiksi tai selkeästi haitallisiksi ja hyödyllisiksi.

Sosiaalinen konstruktionismi katsoo, että ymmärryksemme maailmasta on sidoksissa aikaan ja paikkaan. Burr (1995, s. 3) kutsuu tätä historialliseksi ja kulttuuriseksi erityisyydeksi. Käsitteemme maailmasta ja jaottelut, joita siinä tunnistamme, ovat paikallisen kulttuurimme tuotteita ja muuttuvat ajan myötä. Galbin (2014, s. 83) puhuu samasta piirteestä todetessaan ymmärryksemme maailmasta perustuvan ihmisryhmien historialliseen vuorovaikutukseen. Oman tutkimukseni aihepiirissä tällaista kulttuurisidonnaista ymmärrystä todellisuudesta voidaan alleviivata esimerkiksi vertailemalla käsitystä psykedeleeistä meidän yhteiskunnassamme niiden rooliin Amazonasin alkuperäiskansojen kulttuurissa. Se, mikä on meille ensisijaisesti vaarallinen huume, on heille seremoniallinen ja luontoyhteyttä vahvistava perinne.

Sosiaalisen konstruktionismin puitteissa nähdään, että ihmiset muodostavat ja ylläpitävät käsitystä todellisuudesta jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhteiskunnan rakenteita voidaan siis muuttaa omalla toiminnalla, myös puheella (Berger & Luckmann, 1994, s. 65). Galbin (2014, s. 84) katsoo tämän ulottuvan myös psykologisiin konstruktioihin kuten siihen, mitä pidämme ”mielenä”, minkä koemme määrittelevän ”itsen” tai mikä on ”tunne”. Tästä sosiaalisen neuvotteluprosessin ajatuksesta juontuu myös sosiaalisen konstruktionismin kiinnostus kieleen ajattelun mahdollistavana ja sitä edeltävänä sosiaalisena välineenä (Berger & Luckmann, 1966, s. 51–52; Burr, 1995, s. 5). Kielen

käyttö nähdään toimintana, joka rakentaa todellisuutta erotuksena siihen, että se heijastaisi todellisuutta (Burr, 1995, s. 5).

Tietämys ja sosiaalinen toiminta ovat sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta keskeään riippuvaisia. Kanssakäymisen myötä muodostamamme ymmärrys todellisuudesta vaikuttaa siihen, miten toimimme yhteiskunnassa (Burr, 1995, s. 3). Erilaiset käsitykset tuottavat erilaista toimintaa. Burr (1995, s. 3) nostaa esimerkiksi alkoholistien kohtelun, joka on historiallisesti vaihdellut rankaisemisen ja hoitamisen välillä riippuen siitä, nähtiinkö heidät syyllisinä riippuvuuteensa vai alkoholismin uhreina. Tämän esimerkin voi lähes sellaisenaan sovittaa myös oman tutkimukseni aihepiiriin: psykedeelien käyttäjät voidaan nähdä rikollisina tai potilaina, mikä heijastuu varmasti myös siihen, miten heitä yhteiskunnassa kohdellaan.

Sosiaalisen konstruktionismin mukaan sosiaalisen todellisuuden tulkinta on siis siinä tuotettujen sisältöjen tulkintaa. Nämä sisällöt ovat aina sidottuja tiettyyn näkökulmaan, aikaan ja paikkaan. Ne eivät voi sisältää koko todellisuutta, vaan käsittelevät sen sijaan joitain todellisuuden piirteitä arvottavasti. Myös mahdollisia tulkintoja on useita ja ne riippuvat tulkitsijasta. Tämä vuorovaikutus luo ja muuttaa jatkuvasti yhteistä todellisuutta (ks. Galbin, 2014, s. 85). Sosiaalinen konstruktionismi kehottaa käsittelemään sitä, miten maailman itsestäänselvänä pidettävien ilmiöiden merkitykset on rakennettu vuorovaikutuksen kautta. Täten se paljastaa vaihtoehtoisia tapoja ymmärtää ne. Tarkastelun tarkoituksena ei ole löytää oikeaa tulkintaa, vaan laventaa tarjolla olevien ymmärrysten kirjoa. Tämä ruokkii yhteiskunnallista dialogia ja rakentaa siltoja erilaisten näkemysten välille (Galbin, 2014, s. 90).

Sosiaalista konstruktionismia on kritisoitu sen todellisuuskäsityksestä. Craib (1997, s. 4) pitää sosiaalista konstruktionismia realismin vastaisena, koska se kieltää tiedon perustuvan suoriin havaintoihin todellisuudesta. Bury (1986, s. 137) näkee tämän kyseenalaistavan itsestään selviä ja vakaita tosiasioita. Myös Fairclough (2003, s. 8–9) arvostelee sosiaalista konstruktionismia tosiasioiden kieltämisestä ja perää todellisuuden rakentamisen

ja siitä tuotetun tulkinnan erottamista toisistaan. Hänen mukaansa todellisuus ei voi olla vapaasti kielellä muokattavissa. Kritiikin perusteella sosiaaliseen konstruktionismiin nojaavat tutkijat siis rakentavat sosiaalista todellisuutta sen sijaan, että esittelisivät riippumattonta todellisuutta – ja tämän voi päätellä johtavan subjektiivisuuteen.

Ylemmällä tasolla sosiaalisen konstruktionismin kritiikin voi kiteyttää realismin ja relativismin väliseksi vastakkainasetteluksi. Tämän voi nähdä janana, jonka toisessa päässä on objektiivinen todellisuus ja toisessa useita subjektiivisia todellisuuksia. Andrews (2012, s. 42) näkee tämän olevan pohjimmiltaan väärinymmärrys, jossa jätetään huomiotta sosiaalisen konstruktionismin epistemologinen luonne. Sosiaalinen konstruktionismi keskittyy inhimillisen tiedon rakentumiseen, ei todellisuuden määrittelyyn (Andrews, 2012, s. 42). Oman tutkimukseni aihepiiristä nostettuna esimerkkinä voisi siis sanoa, että sosiaalinen konstruktionismi ottaa kantaa siihen, millaisena näemme LSD:n ja miten tämä ymmärrys rakentuu, mutta se ei ota kantaa siihen, millainen yhdiste LSD on. Hammersley (1992) tarjoaa ratkaisuksi realismin ja relativismin keskitien: on olemassa ihmisten tekemistä havainnoista riippumaton todellisuus, johon meillä ei kuitenkaan ole suoraa pääsyä. Tarkastelija, eli esimerkiksi tutkija tai journalisti, tuottaa esityksen tästä todellisuudesta. Hänen näkökulmansa vaikuttaa esityksen tuottamisen prosessiin ja siten myös sen pohjalta syntyvään kuvaan todellisuudesta.

Sosiaalinen konstruktionismi tarjoaa hedelmällisen ja suositun lähtökohdan journalismin tutkimiseen yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Siinä pyritään huomioimaan nyky maailman moniulotteiset ja pirstaleiset totuudet ja näkemään useiden eri tulkintojen mahdollisuudet. Konstruktivistinen lähestymistapa painottaa journalistisen sisällöntuotannon rakennetta. Toimittajan nähdään tuottavan sisällöt osana vallitsevaa sosiaalista todellisuutta ja sisällyttävän niihin tulkitsemisen viitteet ja mahdollisuudet (Horsti, 2005, s. 62). Journalistisissa sisällöissä määritellään siis ilmiöitä muodostamalla niistä konstruktioita, jotka ovat sidoksissa kulloinkin vallitsevaan poliittiseen ilmapiiriin.

2.2 Kehykset ja kehystäminen

Kehykset voidaan määritellä käytännössä tulkinnan hetkellä vakiintuneina ilmeneviksi kokonaisuuksiksi, joiden ymmärtäminen erillisiksi ei vaadi erityistä syvempää tietoa aiheesta (Peräkylä, 1990). Karvonen (2000, s. 78) tarkentaa kehyksen ja kehystämisen määritelmää mediatutkimuksen näkökulmasta niiksi kielellisiksi tavoiksi, joilla ilmiötä määritellään ja konteksteiksi, joihin se liitetään. Kehystäminen on siis teko, jossa ilmiöön liitetään merkityksiä ja sille annetaan yhteiskunnallinen viitekehys (Karvonen, 2000, s. 78; Virsu & Sjöblom, 2020, s. 228). Toisin sanoen ilmiö saa merkityksensä sen myötä, että se sijoitetaan osaksi tiettyä kokonaisuutta.

Termi ”kehys” saattaa johtaa virheelliseen tulkintaan. Gamson (1992, s. 384–385) tunnistaa englanninkielisen ”frame”-termin monimerkityksisyyden sekä kehyksenä että runkona eli sekä näkyvänä rajauksena että piilotettuna rakenteena. Karvonen (2000, s. 78) syventää tätä varoittaessaan suomenkielisen kehys-termin harhaanjohtavuudesta. Hän pohtii sen tuovan mieleen esimerkiksi maalauksen kehykset ja ohjaavan pitämään kehyksiä sekä näkyvinä että merkitykseltään pieninä itse sisällön kannalta. Sekä hän että Gamson (1992, s. 385) toteavat kehysten olevan pikemminkin itsessään näkymättömiä, tekstin taustalla olevia ajatusrakenteita, jotka määrittelevät kielellistä ilmiötä ja luovat merkityksiä. Käytän tässä tutkimuksessa sanaa kehys tarkoittaen juuri tätä kätkeytyä rankaa. Käännös on suomenkielisissä tieteellisissä teksteissä vakiintunut vastine Goffmanin (1974) alkuperäiselle englanninkieliselle termille (Karvonen 2000, s. 78).

2.3 Kehysanalyysi

Kehysanalyysi on menetelmä, jossa analysoidaan tekstiin sisällytetyjä ajatusrakenteita tulkintakehysten avulla. Kehysanalyysin teoreettinen lähtökohta on se, että yhteiskunnallisilla ilmiöillä on useita eri puolia ja niitä voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista. Ilmiötä sekä kuvaillaan että tulkitaan näissä kehyksissä (Goffman, 1974). Ydinajatuksena on, että kehys määrittää asioiden merkityssisällön. Kehysanalyysin keinoin pyritään

esimerkiksi selvittämään, mitä erilaisia kehystämisen tapoja tietyille ilmiölle esiintyy tai mikä niistä on mediajulkisuudessa vallitseva.

Kehysanalyysin juuret ovat 1970-luvun Yhdysvalloissa ja erityisesti poliittisen viestinnän tutkimuksessa (Horsti, 2005, s. 46). Erving Goffman loi kehysanalyysin jokapäiväisten vuorovaikutustilanteiden tutkimuksen välineeksi, mutta sitä on sen jälkeen kehitetty useiden eri tutkijoiden toimesta edelleen ja paremmin mediatutkimukseen soveltuvaksi. Goffmanin esittämä kehysanalyysin peruskysymys on ”Mitä tässä tilanteessa on meneillään?” (Goffman, 1974, s. 9). Tällä hän tarkoittaa sitä, että kyetäksemme toimimaan sosiaalisessa tilanteessa, meidän on selvitettävä itsellemme tilanteen luonne. Goffmanin (1974, s. 13) mukaan kehys välittää näkökulman, jonka kautta todellisuus ilmenee. Karvonen (2000, s. 79) tarkentaa tämän sosiaalisen tulkinnan ja siitä juontuvan toiminnan tilannesidonnaisuudeksi. Hän käyttää esimerkkinä eroa siinä, miten suhtaudumme kauppan kassahenkilöön hänen ollessaan töissä ja kohdatessamme hänet vapaa-ajalla.

Ilmiöiden kehystys voi myös muuttua. Gamson ja muut (1992, s. 382) jaottelevat mediakehukset kiistämättömiin ja kiistelyihin. Kiistämättömät kehystykset ilmenevät tulkintojen sijaan läpinäkyvinä kuvauksina todellisuudesta. Käytännössä tämä tarkoittaa kehystyksiä, jotka ovat toimittajillekin niin itsestäänselviä, että tarvetta vaihtoehtoisten tulkintojen tarjoamiselle ei nähdä (Gamson ja muut, 1992, s. 382). Kiistellyt kehukset puolestaan ovat osa mediassa käytävää merkitystaiselua siitä, mikä on jonkin ilmiön ”oikea” tulkinta (Gamson ja muut, 1992, s. 382–383). Ilmiöiden kehystys voi liikkua tässä jaotellussa kiistämättömistä kiistelyihin. Gamson ja Modigliani (1989) nostavat esimerkiksi tällaisesta muutoksesta ydinvoiman kehystyksen muuttumisen kiistämättömästä teknisestä edistysaskeleesta kiistellyksi, vaikeasti hallittavaksi ja potentiaalisesti uhkaavaksi teknologiaksi mm. onnettomuuksien myötä. Pidemmän ajanjakson aikana julkaistujen mediasisältöjen tarkastelu auttaa paljastamaan muutokset ilmiöiden kehystämisessä ja siten niiden mahdollisissa merkityksissä. Tämä ajatus on taustalla myös siinä, miksi valitsin oman työni aineiston kattamaan kymmenen vuoden ajanjakson.

Kehysanalyysi on sopiva työkalu journalististen tekstien tarkasteluun, sillä se on sekä tutkimuksen tekijän että lukijan helposti ymmärrettävissä. Se tarjoaa käytännöllisen ja konkreettisen tavan tarkastella sisältöjä erityisesti niistä ilmenevien yhteiskunnallisten rakenteiden tunnistamiseksi ja luokittelemiseksi. Saman asian voi kehystää usealla eri tavalla, ja kehysanalyysi tarjoaa välineet näiden valintojen tunnistamiseen (Karvonen, 2000, s. 78). Kehysanalyysi paljastaa usein, kuinka mediassa tehtävä raportointi voi asettua joidenkin toimijoiden puolelle ja joitain toisia vastaan (Horsti, 2005, s. 47).

Kehykset sallivat toimittajien organisoida suuria tietomääriä nopeasti ja rutiininomaisesti asettamalla ne kehyksiin. Väliverronen (1996, s. 107–112) määrittelee journalismissa käytettävän kehyksen toimittajan työn näkökulmasta ja toteaa sen olevan perusjäsenyys tai organisoiva idea, jota toimittajat käyttävät tulkitessaan tiettyä yhteiskunnallista ilmiötä. Journalistisessa prosessissa toimittaja tekee siis tietoisia tai tiedostamattomia valintoja käsiteltävän aiheen kehyksen suhteen (Karvonen, 2000, s. 78). Käytännössä tämä näkyy esimerkiksi rutinoituneena tietyn kehyksen käyttämisenä tai aiheen sovittamisena useisiin eri kehyksiin vaihtoehtoisten näkökulmien esiintuomiseksi.

Kehykset tarjoavat sekä sisältöä tuottaville journalisteille että sitä vastaanottaville lukijoille yhteisen perustan, jonka mukaan jäsentää ympäröivää maailmaa. Tämä tapahtuu ilman, että sitä erikseen kuvaillaan tai tuodaan sellaisenaan ilmi. (Gamson ja muut 1992, s. 384.) Journalistisessa prosessissa luodaan merkityksiä valitsemalla kehyksiä esitettävälle ilmiölle. Myös kehykset itse voivat muuttua ajan kuluessa. Nämä tekijät ovat tämän tutkimuksen keskiössä: tunnistan psykedeleejä koskevissa kirjoituksissa käytetyt kehykset ja näen näin kehystämisen mahdollisesti tapahtuneen muutoksen.

Journalismi voidaan nähdä tilana tai areenana, jossa kehykset ja niiden välittämät merkitykset asettuvat toisiaan vastaan kilpailuasetelmassa (Gamson, 1992, s. 385; Horsti, 2005, s. 46). Sama ilmiö voidaan kehystää eri tavoilla ja yhtäaikaiset erilaiset kehykset käyvät keskenään kamppailua siitä, minkä kautta ilmiö ensisijaisesti määritellään (Virsu, 2020, s. 229; Rönkä, 2011, s. 22) Tämän jatkuessa jokin kehyksistä voi nousta muiden

yläpuolelle siten, että sen luoma käsitys maailmasta koetaan enemmän todeksi kuin muiden kehysten. Näin vastaanottajat alkavat tulkita ja suhtautua itse ilmiöön eri tavalla kuin aiemmin ja yhteinen todellisuutemme on muuttunut. Gamson ja muut (1992, s. 385) näkevät tietyn tulkintakehyksen esiintymisen mediassa myös itsessään mittarina kehysten menestykselle, riippumatta sisältöjen vastaanotosta. Kehysten esiintymisen tarkastelu ajan mittaan kertoo muutoksesta siinä, mitä pidetään itsestäänselvänä osana yhteistä todellisuutta (Gamson ja muut, 1992, s. 385).

Ilmiöt kehystetään käyttäen kielellisiä valintoja, määrittelyitä sekä liittämällä ne asiayhteyksiin (Virsu & Sjöblom, 2020, s. 228). Eri tutkijat etsivät aineistoista erilaisia tunnusmerkkejä kehysiksi määriteltessään ja myös käsiteltävä materiaali vaikuttaa siihen, mihin piirteisiin tutkijat kiinnittävät huomiota. Journalismiin sovelletussa kehysanalyysissä usein käytettyjä kehysten tunnuspiirteitä ovat toistuvat teemat, valitut näkökulmat sekä teksteissä rakennetut jännitteet.

Burr (1995, s. 92; s. 116) toteaa ihmisten koostavan välitettävästä informaatiosta narraatiiveja, jotka jäsentyvät teemojen ympärille. Tämä tarkoittaa aiheiden valitsemista ja toisien jättämistä pois siten, että ne muodostavat johdonmukaisen kertomuksen. Teemme tämän joko tietoisesti tai tiedostamatta (Burr, 1995, s. 93). Myös Bujalski ja muut (2018, s. 7–8) tarkastelevat journalismissa toistuvia teemoja ja käyttävät niitä yhteiskunnassa mahdollisesti tapahtuneiden muutosten tunnusmerkkeinä. Toistuvien teemojen tunnistaminen toimii siis välineenä samankaltaisten kehystämisen ja todellisuuden konstruoinnin tapojen tunnistamiseksi ja niiden erottamiseksi toisistaan.

Bujalski ja muut (2018, s. 8–10) pitävät journalismiin valittuja lähteitä merkittävinä sosiaalisen todellisuuden rakentamisen välineinä. Heidän mukaansa nämä heijastavat sekä kulttuuria, jossa sisältö on tuotettu, että kollektivisia, yhteiskunnallisia asenteita käsiteltyyn ilmiöön ja toimivat ilmiöiden kehystämisen keinoina (Bujalski ja muut, 2018, s. 10–13). Myös Hakkarainen ja Törrönen (2002, s. 541) nostavat näkökulman tunnistamisen keskeiseksi sen arvioinnissa, millaisia näkemyksiä vastaanottaja pyritään saamaan

hyväksymään. Se, mitä näkökulmaa journalismissa käytetään ja kenen kertomaa tietoa media välittää, kuka esiintyy asiantuntijana ja ketä lainataan, määrittää siis käytettyä kehystä ja vaikuttaa välitettyyn kuvaan todellisuudesta.

Journalistisissa sisällöissä rakennetaan vastakkainasetteluja ja rinnastuksia, joiden kautta ilmiöt asetetaan suhteessa vallitsevaan todellisuuteen (Hakkarainen ja Törrönen, 2002, s. 541). Hakkarainen ja Törrönen (2002) pitävät näitä jännitteitä journalismissa tehtyjen sosiaalisten konstruktioiden tunnusmerkkeinä. Myös Burr (1995, s. 116) käyttää sosiaalisen konstruktionismin esittelyssään jännitteiden tunnistamista keinona journalistisissa teksteissä toistuvien kaavojen tunnistamiseksi. Journalistiseen sisältöön rakennettu jännite on siis keino, jonka tarkastelu auttaa tunnistamaan sisällöissä käytetyt kehykset.

Tarkastelen myös omassa tutkimuksessani journalismissa esiintyviä toistuvia kehysten tunnusmerkkejä ja nojaan samalla aikaisempaan suomalaiseen huumeita käsittelevän journalismin tutkimukseen. Tarkastelen kirjoitusten määrää sekä niissä esiintyviä teemoja, näkökulmia, kerronnan jännitteitä ja huumeelle annettuja rooleja. Käytän näitä aineistossa esiintyvien kehysten tunnistamisen ja määrittämisen välineinä. Kohtelen näitä siis kehyksen tunnusmerkkeinä, tai Virsun ja Sjöblomin (2020, s. 232) ilmaisua lainaten, kehyksen "aktivoivina" piirteinä. Journalismin tutkijat ovat hyödyntäneet vastavia lähestymistapoja myös aiemmin, myös huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksessa (esim. Piispa, 2001; Hakkarainen & Törrönen, 2002). Esittelen näitä ja syvennän omaa sovellustapaani luvussa 3.4 ja sen alaluvuissa.

Kehysanalyysin haasteena on kehysten tunnistamisessa ja luokittelussa käytettävä abstraktiotaso ja limittäisyys (ks. Gamson ja muut, 1992, s. 385). Gamson ja muut (1992, s. 385) käyttävä esimerkkinä ydinvoimalaonnettomuutta, joka voidaan kehystää kapeasti yksittäiseksi tapahtumaksi, laajemmin osaksi ydinvoiman turvallisuutta käsittelevää jatkumoa tai vielä laajemmin yhdeksi huomioitavaksi tekijäksi energiantuotannon kustannuksista ja hyödyistä. Oman tutkimukseni aihepiirissä vastaava abstraktiotason valinta voisi olla psykedeelien kehystäminen yksittäisen käyttäjän kokemukseksi, laajemmin

osaksi huumeiden käyttöä yhteiskunnassa tai vielä laajemmin oikeutuksesta ja mahdollisuuksista mielen kemialliseen muokkaukseen. Näiden kanssa limittäisiä kehystyksiä olisi puhua korkealla tasolla mielenterveydestä ja nähdä psykedeelejä koskeva artikkeli osana tätä keskustelujatkumoa tai rajata tarkastelu siihen, mikä on hyväksyttyä tai kiellettyä, laillista tai laitonta. Samoista sisällöistä voidaan tunnistaa kehyksiä näiden kaikkien pohjalta. Tällä kehystämisen kautta tehtävällä abstraktiotason valinnalla toimittajat käytännössä niputtavat yhteen tai asettavat erilleen useita pienempiä kehyksiä ja siten ohjaavat vastaanottajan ymmärrystä siitä, mitkä niistä kuuluvat yhteen ja vaikuttavat toisiinsa. Kehyksiä analysoitaessa tutkija tekee väistämättä valintoja sen suhteen, mitkä kehykset tulkitaan samoiksi ja mitkä kirjataan erillisinä (vrt. Gamson & Modigliani, 1989, s. 23–24; Gamson ja muut, 1992, s. 385).

Pidän tässä tutkimuksessa tunnistettavat kehykset riittävästi toisiaan vastaavalla abstraktiotasolla käyttämällä ohjenuoranani ajatusta sallitusta ja kielletystä. Lääkkeiden ja huumeiden viitekehys toimii tässä suhteellisen selkeänä oppaana; ihmiselle itselleen ja muille hyväksi olevat asiat esitetään hyväksytyinä ja haittaa aiheuttavat asiat kiellettyinä. Tämän ylätasoon alla selvitän aineistolähtöisesti ja ilman ennakko-oletuksia, millaisia kehystämisen tapoja aineistosta on tunnistettavissa. Goffmanin (1974) mukaillen tunnistamieni kehysten tulee siis pystyä vastaamaan kysymykseen: ”mitä sellaista tässä tilanteessa on meneillään, että se tekee psykedeeleistä sallitun tai kielletyn?”.

3 Huumeet ja huumeita käsittelevän journalismin tutkimus

Ristiriitaisia ilmiöitä käsitellään journalismissa liittämällä ne erilaisiin viitekehyksiin ja käsitteisiin. Kun aiheen voidaan olettaa olevan yleisölle suhteellisen vieras, käytetyt keinot nojaavat laajempiin yhteyksiin, joista lukijoilla ajatellaan olevan jo ennestään jonkinlainen jaettu käsitys. Näin aihe pyritään tuomaan osaksi vastaanottajan tuntemaa maailmaa ja todellisuutta. Psykedeelit ja myös yleisemmin huumeet ovat tällaisia, suurelle yleisölle suhteellisen vieraita ja ristiriitaisia tunteita herättäviä aiheita. Psykedeelieistä viestitään sekä totutusti huumeina että vieraammin lääkkeinä.

Määrittelen tässä luvussa huumeen ja psykedeelin käsitteet sekä taustoitan tarkemmin tekijöitä, jotka ovat johtaneet kiistanalaiseen suhtautumiseen psykedeelisiin. Käyn lisäksi läpi huumeita käsittelevän journalismin tutkimusta valottaen niitä näkökulmia ja välineitä, joihin myös oma tutkimukseni nojaa. Näiden käsitteiden ja taustatietojen avulla pystymme tarkastelemaan psykedeelien käsittelyä journalismissa systemaattisesti ja kykenemme ymmärtämään ne rakenteet ja keinot, joilla lukijan mielikuvia näistä kiistellyistä yhdisteistä pyritään ohjaamaan.

3.1 Huumeet ja psykedeelit

Huumeet koskettavat niiden varsinaisten käyttäjien lisäksi myös suurta osaa kansalaisista esimerkiksi turvallisuuden tunteen ja rikollisuuden kautta, mutta myös ammatin, kuten terveydenhuollon tai lainvalvonnan, kautta. Voidaksemme käsitellä huumeita, niitä koskevaa journalismia ja sen tutkimusta, on syytä määritellä, mitä huumeet tarkkaan ottaen ovat. Tämä on kiinnostavaa myös lääkkeen ja huumeen välisen rajan pohdinnan näkökulmasta. Psykedeelit ovat huumeiden alajoukko, joka voidaan nähdä sijoittuvan tuon rajan molemmin puolin.

Huumeen määritelmä koostuu useasta eri tekijästä. Useimpien huumeiden hallussapito ja käyttö on rikollista. Suomen huumausainelaki nojaa kansainvälisiin sopimuksiin ja

asetuksiin sisällytettyihin ainelistoihin, mutta mainitsee lisäksi erikseen psykedeeliset psylosybe-sienet (Huumausainelaki 30.5.2008/373, 3 §). Huumeen ensimmäiseksi määrittäväksi tekijäksi voidaan siis tunnistaa se, että yhdisteen kysyntää ja saatavuutta pyritään rajoittamaan kielloilla.

Yleiskielessä huumeeksi voidaan nimittää kaikkia kiellettyjä päihteitä (ks. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2020; Duodecim, 2020a). Päihteet puolestaan ovat farmakologisen määritelmän mukaan ilman hoidollista tavoitetta käytettyjä aineita, jotka vaikuttavat psyykkisiin toimintoihin (Duodecim, 2020b; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2020). Huumeen toiseksi määrittäväksi tekijäksi muodostuu käyttäjän motivaatio. Käytön tarkoitus siis määrittää, onko kyseessä lääke vai päihde.

Huumeen määritelmäksi muodostuu siis ensisijaisesti se, että aine on kielletty ja toissijaiseksi se, että yhdistettä käytetään muuhun kuin hoitoon. Määritelmän pohjalta voimme tehdä tämän tutkimuksen kannalta keskeisen johtopäätöksen: huumeen ja lääkkeen välillä ei ole aineen ominaisuuksista pääteltäviä eroja, vaan raja on sopimuksenvaarainen ja tilannesidonnainen.

Psykedeelit ovat voimakkaita psykoaktiivisia yhdisteitä. Psykoaktiivinen tarkoittaa ainetta, joka ylittää veri-aivoesteen eli siirtyy verenkierrosta vaikuttamaan keskushermostoon. Psykedeelit muuttavat nautittuna henkilön ympäristön ja oman itsensä havainnointia, mielialaa ja kognitiivisia prosesseja (Nichols, 2016, s. 268–269). Psykedeelit eivät ole kemialliselta koostumukseltaan yhtenäinen joukko, mutta tämänhetkisen ymmärryksen mukaan niistä suurin osa vaikuttaa aivojen toimintaan samankaltaisella mekanismilla, tietyn aivojen välittäjäaine serotoniinin reseptorin kautta (Weston ja muut, 2020, s. 1262).

Psykedeelejä on kutsuttu eri nimillä eri aikoina ja eri asiayhteyksissä; Ne on tunnettu muun muassa hallusinogeeninä niiden hallusinaatioita eli aistiharjoja aiheuttavan

vaikutuksen vuoksi ja niistä käytetään edelleen nimitystä enteogeeni erityisesti uskonnollisessa ja henkisen kasvun viitekehyksessä (Ruck, 2019, s. 343).

Vaikka psykedeeleistä ei ole yksiselitteistä rajausta, on kuitenkin mahdollista muodostaa lista yhdisteistä, joihin termillä tyypillisesti viitataan. Nämä ovat niin sanotut klassiset psykedeeelit eli tietyissä sienissä esiintyvä psilosybiini, ayahuascan sisältämä dimetyylitryptamiini eli DMT, lysergihapon dietyyliamidi eli LSD sekä peyote-kaktus ja siitä saatava meskaliini (Nichols, 2016, s. 268; Johnson ja muut, 2019, s. 83). Tämän tutkielman puitteissa termillä psykedeeli viitataan tähän joukkoon kuuluviin yhdisteisiin.

Ihmisten tiedetään käyttäneen psykedeelejä lääkinnällisesti ja osana rituaaleja satoja vuosia, mutta todennäköisesti yhdisteitä on käytetty jo esihistoriallisina aikoina, tuhansien vuosien ajan (Sessa, 2016; Winkelman, 2019). Joidenkin tutkijoiden mukaan psykedeeelit ovat vaikuttaneet ratkaisevasti nykyisen ihmislajin kehitykseen ihmisapinoista ja myöhemmin ihmisen seremoniallisten käytäntöjen, shamanismin ja uskontojen syntyyn (Winkelman, 2019).

Psykedeelejä pidettiin yleisesti lupaavina lääkkeinä ja psykiatrisen hoidon välineinä vielä 1960-luvulla (Nutt, 2015, s. 3). Niitä käytetään myös päihteinä ja viihteenä. Psykedeeelit kriminalisoitiin länsimaissa 1960-luvun lopulta alkaen ja 1980-luvun puoliväliin mennessä useimmat tunnetut yhdisteet olivat laittomia ja niiden tieteellinen tutkimus käytännössä pysähdyksissä (Sessa, 2016, s. 1). Myös Suomessa useimpien psykedeealien hallussapito ja käyttö on kielletty laissa (A-klinikkasäätiö, 2010).

3.2 Uusi kiinnostus psykedeeleihin

Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna suhtautuminen psykedeeleihin on muuttumassa ja kiinnostus niitä kohtaan on kasvussa; haitallisina pidetyistä huumeista on jälleen löydetty hyötyjä ja merkittävää potentiaalia (Nutt, 2015, s. 4). Tämä on nähtävissä esimerkiksi julkaistujen tutkimusten määrässä, muutoksissa yhdisteiden laillisessa asemassa ja

kasvaneessa kiinnostuksessa psykedeeleihin itsetutkiskelun välineenä (Sessa, 2016, s. 15–16; Byock, 2018, s. 417; Ballotpedia, 2019, 2020a, 2020b). Ben Sessa (2016) käytti psykedeelien uudelleenlöytämistä nimitystä ”psychedelic renaissance”. Termi on otettu laajaan käyttöön myös tieteellisen viitekehyksen ulkopuolella (ks. Richert, 2019).

Kyseenalaisen maineen ja tiukan lainsäädännön takia psykedeelien haitoista ja hyödyistä ei tuotettu useisiin vuosikymmeniin uutta tutkittua tietoa, mutta 2000-luvulla tieteellinen tutkimus on herännyt uudelleen (Nutt, 2015, s. 3–4; A-klinikkasäätiö, 2016; Richert, 2019). Kansainvälisesti uusi kiinnostus psykedeeleihin näkyy selvästi 2010-luvulla. Sessa (2016, s. 15) kutsuu vuotta 2010 lääketieteellisten psykedeelejä koskevien tutkimusten ”kultaiseksi vuodeksi”. Tuolloin julkaistiin paljon tutkimuksia esimerkiksi niin sanottujen taikasienten vaikuttavan aineen psilosybiinin käytöstä syöpäpotilaiden hoidossa, viihdekäytöstä tunnetun ekstaasin hyödyntämisestä posttraumaattisen stressioireyhtymän hoidossa ja psykedeelien aiheuttamista mystisistä kokemuksista (ks. Kangaslampi ja muut, 2020; Gasser ja muut, 2014). Lisää tutkimuksia ja artikkeleita on julkaistu pitkin 2010-lukua. (Sessa, 2016, s. 15–17; Carhart-Harris & Goodwin, 2017.)

Psykedeelien tutkimista Suomessa on hidastanut niiden laitton asema sekä tutkimuslupien epääminen (YLE, 2019). Varsinaista opinnäytetöitä korkeamman tason tutkimusta ei ole julkaistu, mutta suomalaiset tutkijat ovat tuottaneet yhteenvetoja kansainvälisestä tutkimuksesta peräänkuuluttaen syvempää perehtymistä (Kohtala ja muut, 2018, s. 1911). Lisäksi Helsingin yliopistosta on osallistuttu kansainväliseen tutkimushankkeeseen, jossa kartoitettiin huumeiden, myös psykedeelien, vaikutusta aivojen muovautuvuuteen ja mahdollisuuksiin esimerkiksi masennuksen hoidossa (Korpi ja muut, 2015, s. 962–966). Kotimaista julkaistua tutkimustietoa on kuitenkin erittäin vähän ja suomeksi sitä ei ole juuri lainkaan.

Konkreettinen esimerkki siitä, että tutkijoiden kiinnostus psykedeeleihin on herännyt myös Suomessa, on vuonna 2016 perustettu Psykedeeelitutkimusyhdistys ry. Tutkijoiden ja lääketieteen ammattilaisten johtaman yhdistyksen tavoitteina on edistää yhdisteiden

tieteellistä tutkimusta sekä levittää psykedeeleihin liittyvää faktapohjaista tietoa myös akateemisen viitekehyksen ulkopuolelle (Psykedeeelitutkimusyhdistys ry., n.d.).

Tutkijoiden lisäksi myös suuremman yleisön suhtautuminen psykedeeleihin on muutoksessa. Konkreettinen merkki tästä on lainsäädännön uudistuminen Yhdysvalloissa. Viime vuosien aikana jotkin yhdisteet dekriminisoitiin alueellisesti – ensin Denverissä, sitten Oaklandissa sekä hiukan myöhemmin Santa Cruzissa (Marlan, 2019, s. 872; Ballotpedia, 2019). Marraskuussa 2020 tähän joukkoon liittyi Oregon ja Washington D.C. lievensi käytön rangaistavuutta (Ballotpedia, 2020a, 2020b). Vastaavaa laillistamis- ja dekriminointikehitystä on nähty myös Yhdysvaltojen ulkopuolella, esimerkiksi Brasiliassa, Alankomaissa, Perussa ja Portugalissa.

Muutokset sääntelyssä heijastuvat markkinatalouteen. Yksi indikaattori psykedeeleiden näkemisestä uudessa valossa onkin niiden tuotantoa ja käyttöä kehittävän laillisen liiketoiminnan syntyminen. Näin on muodostunut nopeasti kasvava sijoitusmarkkina (ks. Psychedelic Invest, 2020). Tässä mielessä psykedeeleiden voidaan nähdä seuraavan kannabiksen jalanjäljissä; kannabiksen laillistamisen edetessä ympäri maailmaa 2000- ja 2010-luvuilla syntyivät yhä nopeasti kasvavat, maailmanlaajuiset laillisen lääke- ja viihdekäyttöön tuotetun kannabiksen markkinat (Grand View Research, 2020).

Yksittäisten ihmisten tasolla uudelleenarvioitu suhtautuminen psykedeeleihin konkretisoituu uteliaisuutena ja kokeiluina. Tutkimus-, terapia- ja liiketoimintayhteyksien ulkopuolella psykedeeleillä on uudelleen nouseva rooli itsetutkiskelun, henkisen kasvun ja henkisen suorituskyvyn parantamisen välineinä (Hartogsohn, 2018, s. 129). Psykedeeleiden on havaittu antavan elämää muuttavia mystisiä kokemuksia ja tehostavan merkityksen löytämistä (Hartogsohn, 2018, s. 129; Carhartt-Harris ja muut, 2014, s. 786). Psykedeelejä käytetään myös erittäin pieninä usein toistuvina annoksina tavoitteena mielenterveysongelmien itsehoito, psykologisen hyvinvoinnin parantaminen sekä esimerkiksi luovuuden lisääminen (Lea ja muut, 2019, s. 101). Tämä ns. microdosing-käytäntö on

kuitenkin tuottanut ristiriitaisia kokemuksia ja sen todelliset vaikutukset ovat kyseenalaisia (Hutten ja muut, 2019, s. 426).

Suomalaisten psykedeelien käyttö on lisääntynyt tämän tutkimuksen aineiston kattaman kymmenen vuoden aikana. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) huumeiden käyttöä ja huumeasenteita mittaavien kyselytutkimusten mukaan vuonna 2018 vain 3 % suomalaisista on käyttänyt joko LSD:tä tai huumaavia sieniä joskus elämänsä aikana ja vuonna 2010 vastaava luku oli 1 % (Karjalainen ja muut, 2020, s. 64). Kyse ei siis ole edelleenkaan valtavirran ilmiöstä. Tämän tutkimuksen näkökulmasta on valitettavaa, että THL:n selvitykset eivät kerro yhdisteen käytön tarkoitusta psykedeelien osalta. Käyttö- ja asennekyselyiden yhteenvedon tuottaneet tutkijat kuitenkin pohtivat lisääntyneen käytön selittyvän ainakin osittain kiinnostuksella terapeuttiin vaikutuksiin (Karjalainen ja muut, 2020, s. 19). Esimerkiksi kannabiksen suhteen THL on vuodesta 2010 alkaen selvittänyt ja tilastoinut sekä käyttöä että suhtautumista jaoteltuna huumausaine- ja lääkekäyttöön (Karjalainen ja muut, 2020, s. 12; s. 34; s. 112). Tämä itsessään kuvastaa kannabiksen kohdalla konkreettista, meneillään olevaa muutosta, jossa käsitys huumeesta muuttuu ja se nähdään myös lääkkeenä.

3.3 Huumeita käsittelevän journalismin tutkimus

Yhteiskunnallinen keskustelu huumeista on jatkuvaa ja medialla on siinä huomattava osa. Suomalaista huumeita käsittelevää journalismia onkin tutkittu ensisijaisesti yhteiskunnallisesta näkökulmasta ja usein sosiaaliseen konstruktionismiin nojaten. Tutkijat ovat nostaneet toistuvasti esiin median roolin yleisen mielipiteen muokkaajana. Esimerkiksi Onnela (2003, s. 48) ja Piispa (2001, s. 463) nimeävät median merkittäväksi vaikuttajaksi suomalaisten huumeiden käyttöä koskevien käsitysten muodostumisessa. Tutkijat perustavat näkemyksensä ensisijaisesti siihen, että vastaanottajilta puuttuvat sekä käsitys esitettyjen ongelmien suhteellisesta laajuudesta että omakohtainen kokemus tai suora kosketuspinta ilmiöön (Onnela, 2003, s. 49; Piispa, 2001, s. 463).

Suomalaisen huumeita käsittelevän journalismin tutkimus on päätynyt toistuvasti toteamaan, että tiedotusvälineiden tapa käsitellä huumeisiin liittyviä aiheita rajoittaa julkista keskustelua. Tähän johtopäätökseen päätyivät esimerkiksi Törrönen (2002) ja Onnela (2003). Yhteenvetona Törrönen (2002, s. 535–536) esitti, että journalismi pääosin tuki vallitsevaa huume politiikkaa kyseenalaistamatta sitä. Onnelan (2003, s. 48) mukaan suomalaiset tiedotusvälineet välttivät huumeiden esittämistä positiivisessa valossa siksi, että ne pelkäsivät leimautuvansa huumemyönteisiksi. Julkista keskustelua vallitsevan huume politiikan vaihtoehtoista on vaikea käydä, jos monipuolista tietoa aiheesta ei ole mediassa saatavilla.

Ilmiöiden suhteellisen merkityksen ymmärtämistä vaikeuttaa esimerkiksi se, että mediassa ei verrata huume kuolemien lukumääriä muiden tekijöiden aiheuttamiin kuolemiin. Onnela (2003, s. 49) epäilee, että hämmennystä aiheuttaa lisäksi perusteeton huume löydösten tulkinta kuolemansyyksi tapauksissa, joissa nämä eivät oikeasti liity toisiinsa. Piispa (2001, s. 463) nostaa ilmiöiden suhteellisen suuruuden arvioimista vaikeuttavaksi tekijäksi myös sen, että saman rikosuutisen toistuminen useissa eri kanavissa vahvistaa mielikuvaa ilmiön laajuudesta ja siten pelkoa sitä kohtaan.

Oma, suora suhde huumeisiin suomalaisilta puuttui aikaisempien huumeita käsittelevän journalismin tutkimusten mukaan siksi, että vain pienelle osalle on tarjottu huumeita tai he tuntevat jonkun, joka käyttää niitä (Piispa 2001, s. 463). Onnelan (2003) artikkelin ja Piispan (2001) tutkimuksen jälkeen kuluneiden 20 vuoden ja siten myös oman tutkimukseni tarkastelun kohteena olevan kymmenen vuoden jakson aikana suomalaisten huumeidenkäytössä ja huumeiden roolissa yhteiskunnassa on kuitenkin tapahtunut jonkin verran muutoksia. Vuonna 2002 noin joka kahdeksas suomalainen kertoi kyselytutkimuksessa kokeilleensa jotain huumetta jossain vaiheessa elämäänsä. Vuonna 2010 vastaava osuus oli noin joka kuudes, ja vuonna 2018 jo lähes joka neljäs (Karjalainen ja muut, 2020, s. 16). Suorien omakohtaisten kokemusten lisäksi myös välillinen tietoisuus huumeista on lisääntynyt. Yhä useampi tuntee huumeidenkäyttäjän tai hänelle on tarjottu

huumeita, eli niin sanottu sosiaalinen altistuminen on noussut (Karjalainen ja muut, 2020, s. 13).

Suurin osa suomalaisista pitää huumeita kohtalaisena tai pahempaan ongelmana, vaikka tämä osuus on hieman laskenut (Karjalainen ja muut, 2020, s. 27). Onnela näki jo vuonna 2003 julkaistussa artikkelissaan (s. 48) huumeita käsittelevän journalismin olevan moniäänistymässä siten, että se tarjoaa maamme huume politiikkaan myös kriittisiä näkökulmia. Sen jälkeen asenteet ovat muuttuneet ja yleinen huume tietoisuus lisääntynyt (ks. Karjalainen ja muut, 2020). Tämä heijastuu mahdollisesti myös siihen, miten aihetta käsitellään mediassa.

3.3.1 Huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksen analyysin kohteet

Sosiaalisen konstruktionismin perusta yhdistää suurta osaa huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksista, mutta käytännössä niissä on pureuduttu aineistoon analysoimalla hieman erilaisia teksteissä esiintyviä piirteitä. Valitsen omaan tutkimukseeni tarkastelun kohteeksi kirjoitusten määrän sekä kehyksien tunnuspiirteinä toimivat teemat, näkökulmat ja jännitteet. Tarkastelen lisäksi huumeille kirjoituksissa annettavia rooleja. Valintani perustuu aikaisempiin suomalaisiin huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksiin.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa olevat aiheet nousevat esiin mediassa. Törrönen (2002, s. 523) tutki lehdistön osuutta huume politiikan laaja-alaistamisessa 1990-luvulla. Aineistona hänellä oli sanomalehtien pääkirjoituksia vuosilta 1993–2000, joista hän havainnoi kirjoitusten varsinaisen sisällön tunnuspiirteiden lisäksi huumeita koskevan kirjoittelun määrää. Tietyn huumeen käytön yleisyys ei välttämättä korreloi suoraan sitä koskevan kirjoittelun määrän kanssa. Törrönen (2002, s. 526) toteaaakin kirjoitusten määrän olevan indikaattori aiheen asemasta politiikassa.

Tutkimukseeni sisältyy psykedeleejä koskevan kirjoitusten määrän tarkastelu, mutta sen tarkoituksena ei ole selvittää käytön yleisyyttä, vaan julkisen kiinnostuksen ja

keskustelun määrää. Tässä mielessä tarkoitukseni on siis samankaltainen kuin Törrösen (2002, s. 526): katson kirjoitusten määrän kertovan ilmiön yhteiskunnallisesta painoarvosta.

Aiemmissa huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksissa on tunnistettu aiheita ja teemoja, joihin huumeet journalismissa liitetään. Näin toimi esimerkiksi Piispa (2001), Majava (2001) ja Törrönen (2002). Piispa (2001, s. 463–469) tutki sanomalehtien vuonna 2001 julkaistuja huumeaiheisia uutisia ja tunnisti tyypillisiksi aiheiksi huumerikollisuuden, huumeongelman ja erityisesti nuorten huumeiden käytön kasvun, yksittäisten henkilöiden huumeongelman ja niihin liittyvä omaisten hädän ja taistelun kuvaukset, huumeiden käyttäjien muille aiheuttaman turvallisuusuhan, huumeetstit ja huumeongelmien ehkäisytoimet. Lista on lähes identtinen Törrösen (2002, s. 528–535) tunnistamien pääteemojen kanssa. Piispa (2001, s. 469–470) kiinnitti erityistä huomiota huumeiden käyttöön vaikuttavien syiden käsittelyn puuttumiseen. Tämä on linjassa Rantasen (1997) aiemman tutkimuksen tulosten kanssa, joissa todettiin sosiaalisen ja psykologisen näkökulman unohtuneen käsiteltäessä huumeita journalismissa.

Kuten mainitut aiemmat tutkimukset, tunnistan ja luokittelen aineistossa toistuvia asiayhteyksiä ja muodostan siten käsityksen siitä teemojen tai aiheiden kirjosta, joihin huumeet journalismissa liitetään. Näin saadaan esille vaihtoehdot, jotka ovat julkisessa keskustelussa esillä. Tämä muodostaa tunnistettavien kehysten määrittelyn rungon ja tarjoaa keinon erottaa kehykset toisistaan.

Mediassa valittu näkökulma ja ääneen pääsevät tahot ovat olleet kiinnostuksen kohteina useissa aiemmissa huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksissa. Esimerkiksi Rantanen (1997) tutki vuoden 1996 suomalaisten sanoma- ja aikakauslehtien huumeita käsitteleviä kirjoituksia ja analysoi niissä valittuja näkökulmia. Myös Kaukonen ja Halmeaho (1998) tutkivat kolmen suomalaisen sanomalehden vuonna 1996 julkaistuja huumeaiheisia artikkeleita, tarkastellen vielä Rantasta laajemmin nimenomaan tietolähteitä. He

nostivat keskiöön sen, minkä alojen edustajat esiintyvät kirjoituksissa asiantuntijoina (Halmeaho, 1998, s. 96).

Suomalaisissa huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota myös pois jätettyihin näkökulmiin. Tutkimuksensa johtopäätöksenä Rantanen (1997, s. 212–214) totesi vallitsevan näkökulman olevan tiukkaa huume politiikkaa tukeva kontrollin näkökulma, sosiaalisen ja psykologisen ulottuvuuden jäädessä pois. Kaukonen ja Halmeaho (1998, s. 100) päätyivät samankaltaiseen tulokseen: selvästi yleisimmin jutuissa näkemyksiään esitti poliisi. Seuraavaksi useimmin asiantuntijan ääntä pääsivät käyttämään terveysviranomaiset ja huumeiden käyttäjät, joista jälkimmäinen ryhmä koostuu tässä yhteydessä joko vangeista tai julkisuuden henkilöistä (Kaukonen ja Halmeaho, 1998, s. 96–100). Valtaa käyttävien instituutioiden edustajien puheenvuorot tukivat vallitsevaa politiikkaa, jossa huumeita kontrolloidaan voimakkaasti.

Aiempien tutkimusten tulosten perusteella näkökulman ja artikkeleissa ääneen pääsevien tahojen tarkastelu tarjoaa selkeän indikaattorin sille, millaista todellisuutta kirjoitusten kautta pyritään rakentamaan tai kenen näkemyksiä niissä mukaillaan. Lähteiden yksipuolisuus tai monipuolisuus on aiempien tutkimusten valossa jo yksinään koko artikkelia määrittelevä tunnuspiirre. Sisällytän tämän myös omaan työhöni, eli tarkastelen aineistoni kirjoituksista sitä, mistä näkökulmasta ja kenen äänellä aiheesta kerrotaan.

Journalismissa voidaan asetella ilmiöitä ja asioita vastakkain tai toistensa vaihtoehdoiksi. Törrönen (2002, s. 525) näkee tämän uhkaavan tilanteen rakentamisen keinona, joka toistuu tunnistettavasti tekstistä toiseen. Toisaalta Piispa (2001, s. 464) tunnistaa päih-teisiin liittyvien ilmiöiden rinnastamisten toimivan myös uhkaa lieventävänä keinona, joka lisää ymmärrystä esimerkiksi eri aineisiin liittyvien ongelmien laajuudesta. Myös Majava (2004, s. 508) pitää vastakkainasetteluita analysoimiensa huumeita koskevien kirjoitusten tunnistettavina piirteinä.

Rantanen (1997, s. 204) näkee kerronnan jännitteiden tunnistamisen teemojen ja näkökulmien erittelylle rinnakkaisena ja täydentävänä lähestymistapana. Jaan Rantasen näkemyksen ja tunnistan kerronnan jännitteet myös omasta aineistostani. Kohtelen näitä vastakkainasetteluja ja rinnastuksia kirjoituksissa käytettyjä kehyksiä määrittävinä piirteinä, teemojen ohella.

Hakkarainen ja Törrönen (2002, s. 541) esittivät huumeita käsitteleviä pääkirjoituksia tarkastelevassa tutkimuksessaan vastakkainasetteluiden ja jännitteiden toimivan aseina ”merkitystaistelussa”. He näkevät jännitteiden palvelevan journalismissa siten, että ne auttavat asemoimaan käsiteltävät vieraat ilmiöt suhteessa jo tunnettuihin (Hakkarainen & Törrönen, s. 541). Tämä näkemys onkin käytännöllinen journalismin tutkimuksessa ja erityisesti oman tutkimukseni kaltaisessa tilanteessa, jossa analysoitavat kirjoitukset lähestyvät aihettaan keskenään hyvin erilaisista näkökulmista. Jännitteiden tunnistaminen auttaa hahmottamaan, miten kirjoitukset pyrkivät ohjaamaan lukijan ajattelua.

Huumeille on tarjottu mediassa suhteellisen kapeaa roolia. Onnela (2003, s. 48) on arvostellut suomalaisia tiedotusvälineitä yksipuolisesta uutisoinnista, jossa kriiikkittömästi mukaillaan yleisesti hyväksytyjä tapoja puuttua huumeiden aiheuttamiin ongelmiin ja vältetään huumeiden esittämistä positiivisessa valossa tai edes tavalla, joka on ristiriidassa huumevastaisen ja huume politiikan uudistamista vastustavan linjan kanssa. Onnelan mukaan juuri tämä rajoittaa julkista keskustelua vallitsevan huume politiikan vaihtoehtoista siksi, että monipuolista tietoa aiheesta ei ole mediassa saatavilla.

Piispa (2001) selvitti tutkimuksessaan sitä, millaisia viestejä sanomalehtien huumeaiheiseen uutisointiin sisältyi vuonna 2001. Hän lainaa tapaa, jolla lehdessä käsiteltiin muualta Euroopasta Suomeen mahdollisesti rantautuvaa huumeidenkäyttökulttuuria, ja sivuaa samalla mahdollisuutta nähdä huumeet myös jonain muuna kuin ehdottomana uhkana (Piispa, 2001, s. 465). Tässä näkökulmassa pidemmälle päätyy Rantanen (1997, s. 209), joka pohtii tutkimuksessaan lehtikirjoituksissa huumeisiin liitettyjä asenteita ja

toteaa näiden olevan riippuvaisia siitä, mihin yhteyteen ja käyttötilanteeseen yhdistetään. Tämä ajatuskulku sisältää näkemyksen huumeen roolista ulkopuolisten tekijöiden määrittelemänä asiana.

Vaikuttaisi siltä, että suomalaisessa tutkimuksessa ei ole nimenomaisesti analysoitu rooleja, jotka huumeille journalismissa annetaan. Mahdollisia syitä ovat tutkimuksissa esiin nousseet sosiaalisen ja psykologisen näkökulman puute ja yksipuolinen näkökulma, mutta varmasti myös se, että huumeen vaihtoehtoinen rooli jonain muuna kuin huumeena tai roolin muuttuminen on yksinkertaisesti harvinaista. Siten se ei välttämättä ole aidosti esiintynyt tutkituissa aineistoissa. Piispa (2001, s. 465) tiivistää sanomalehtien asennoitumisen näin: ”huumeiden käyttö on aina ongelmakäyttöä ja jokainen käyttöpäus on liikaa”.

Koska tarkastelen nimenomaan useissa eri yhteyksissä ja merkityksissä esiintyviä yhdisteitä, kiinnitän omassa tutkimuksessani erityistä huomiota siihen rooliin, joka psykedeeleille kirjoituksissa annetaan. Tämä tarjoaa mielestäni kiinnostavan ja tärkeän kehystämisen keinon juuri siksi, että huumeen esittäminen journalismissa jonain muuna kuin uhkana on aiempien tutkimuksien valossa poikkeuksellista.

3.3.2 Muutokset huumeita koskevassa journalismissa

On huomattava, että kaikkien edellä mainittujen tutkimusten aineisto on ajalta, jolloin suomalaisten huumeiden käyttö ja siihen liittyvät lieveilmiöt, kuten rikollisuus, lisääntyivät merkittävästi ja huumeiden roolista yhteiskunnassamme tuli näkyvämpi. Partanen ja Metso (1999, s. 143) käyttävät tästä ajasta ja ilmiöstä nimitystä ”Suomen toinen huumeaalto”. Asenteet huumeita kohtaan muuttuivat samalla kielteisemmiksi ja niille vaadittiin tiukempaa kontrollia (Partanen & Metso, 1999, s. 147). Myös vastakkainen ilmiö oli nähtävissä, vaikkakin tilastollisesti heikkona: mitä enemmän ihmiset ovat olleet huumeiden kanssa tekemisissä, sitä pienempinä he kokevat käyttöön liittyvät riskit ja sitä vähäisemmäksi he kokevat kontrollin tarpeen (Partanen & Metso, 1999, s. 147; Karjalainen ja muut,

2020, s. 30–33). Huumeiden käytön lisääntyminen siis lisää huumeasenteiden polarisointumista yhteiskunnassa.

Onnela (2003, s. 48) näki vuonna 2002 suomalaisessa uutisoinnissa orastavaa monipuolistumista. Samaa todistaa Bujalskin ja muiden vuonna 2018 julkaistu tutkimus, joka tarkasteli addiktioita koskevaa journalismia muun muassa Suomessa vuosina 1991, 1998 ja 2011. He totesivat, että ajan myötä ääneen on päästetty toisaalta enemmän riippuvuudesta kärsiviä henkilöitä ja lääketieteen asiantuntijoita, toisaalta vähemmän yhteiskunnallisia ja poliittisia lähteitä (Onnela, 2003, s. 1–2). On kuitenkin syytä panna merkille, että tämä tutkimus keskittyi nimenomaan riippuvuuksia käsitteleviin lehtisisältöihin, ei nimenomaisesti huumeisiin. Ongelman kautta tehty rajausta saattaa tarkoittaa jo lähtökohtaisesti negatiivisempaa viitekehystä kuin ylipäänsä huumeita sivuavassa journalismissa.

Oman tutkimukseni aineisto kattaa kymmenen vuoden ajanjakson, joka alkaa lähes kymmenen vuotta sekä Törrösen (2002) lehdistön huumepoliittista asemoitumista tarkastelleen tutkimuksen aineiston aikajänteen että Onnelan (2003) tiedotusvälineiden välittämiä pelkoa lietsovia huumetarinoita pohtivan artikkelin jälkeen. Aineistoni kattama aika myös jatkuu lähes 10 vuotta Bujalskin ja muiden (2018) addiktioita käsittelevän journalismitutkimuksen aineiston viimeisen vuoden jälkeen. Tämä aika on riittävän pitkä mahdollisen muutoksen tapahtumiselle huumeiden käytössä, huumeita koskevissa asenteissa ja erityisesti yhteiskunnallisessa huumeita koskevassa keskustelussa. On kiinnostavaa tarkastella, onko kehitys jatkunut ja keskusteluun tullut runsaammin mukaan vaihtoehtoisia ja vallitsevan huume politiikan kanssa ristiriitaisia näkemyksiä.

3.3.3 Psykedeelisiä koskeva mediatutkimus

Tutkimukseni näkökulma on pintapuolisesti tarkasteltuna rajatumpi kuin edellä mainitsemieni aiempien suomalaisten huumeaiheisen journalismin tutkimusten, koska keskityn tarkastelemaan nimenomaan yhden huumeluokan, psykedeelien, käsittelyä journalismissa ja aineistoni on yhdestä sanomalehdestä. Aineiston osalta jonkin verran

kapeampi ala on suoraviivaista todeta, mutta tarkasteltavien yhdisteiden osalta tilanne ei ole aivan niin yksioikoinen; kun puhutaan suomalaisten huumeiden käytöstä ja kokeilusta erittelemättä käytettyjä aineita, puhutaan käytännössä kannabiksesta; lähes kaikki kovempia huumeita käyttäneet tai kokeilleet ovat käyttäneet kannabista ja toisaalta valtaosa huumeita käyttäneistä ei ole käyttänyt mitään muuta (Partanen & Metso, 1999, s. 144). Yhtään mainitsemistani tutkimuksista ei kuitenkaan rajattu tietyn huumeen mukaisesti.

Suomalaista, nimenomaan psykedeelejä koskevaa mediatutkimusta ei tiettävästi ole julkaistu, mutta muualla sitäkin on tehty. Yksi esimerkki on Siffin tutkimus vuodelta 2015, jossa hän tarkasteli 1950- ja 1960-lukujen Yhdysvalloissa julkaistua psykedeelejä käsittelevää journalismia ja kirjallisuutta. Siff (2015, s. 145–180) päätyi siihen lopputulokseen, että Yhdysvalloissa 1960-luvun lopulla ilmennyt laaja ja luokkarajat ylittävä kiinnostus LSD:hen oli merkittävältä osin median aikaansaamaa.

Toinen esimerkki tuoreesta psykedeelejä koskevasta mediatutkimuksesta on Feherin vuonna 2018 julkaistu tutkimus, jossa hän selvitti, miten psykedeelien käsittely neljän entisen itäblokin maan televisiossa vaikutti asenteisiin yhdisteitä kohtaan. Toisin kuin Siffin, Feherin näkökulma ei ole historiallinen, vaan hän tarkastelee nykypäivää. Tutkimuksen keskeisimpänä tuloksena Feher (2018, s. 79; s. 84) tunnisti median välittämän kuvan psykedeeleistä edistävän vihamielisyyttä niitä kohtaan kehystämällä ne mediasisällöissä rikollisiin ja sosiaalisesti ei-toivottaviin yhteyksiin. Feherin tutkimat maat kuitenkin eroavat Suomesta sekä poliittisesti että kulttuurihistoriallisesti, eikä samojen asenteiden voida suoraan olettaa toistuvan suomalaisessa mediassa.

4 Psykedeelien kehystäminen Helsingin Sanomissa

Analyysivaiheessa kävin aineiston artikkelit läpi ja tuotin jokaisen artikkelin perusteella tiiviin kuvauksen teemasta tai tapahtumaketjusta, jonka osana psykedeelit artikkelissa esitettiin. Kiinnitin huomiota myös siihen, kenen näkökulmasta artikkeli oli kirjoitettu ja kenet kirjoituksessa päästettiin ääneen. Lisäksi kirjasin jokaisesta, mikä rooli psykedeelleille jutussa annettiin. Tarkastelemalla näitä tekijöitä jokaisesta artikkelista koostin listauksen, jonka perusteella pystyin tunnistamaan toistuvat kehykset ja niistä kullekin tyyppilliset kehystämisen keinot. Huomioin kustakin artikkelista myös sen, käsittelee se psykedeeljä varsinaisena aiheenaan vai mainitaanko siinä psykedeelit jonkin muun aiheen yhteydessä.

Tunnistan aineiston artikkeleista sellaisia tekijöitä, joita kirjoittaja oli käyttänyt välittääkseen tietynlaista kuvaa todellisuudesta. Kuten esimerkiksi Horsti (2005, s. 50), kutsun näitä kehyksen aktivoiviksi piirteiksi. Tarkoitan näillä sellaisia kerronnallisia tai kielellisiä keinoja, jotka ovat tunnistetulle kehykselle tyyppillisiä ja jotka auttavat lukijaa tulkitsemaan kirjoituksen tietyllä tavalla. Erityisen merkityksellisiä olivat tämän tutkimuksen puitteissa näkökulma ja kerronnan jännite. Lisäksi kiinnitin huomiota kirjoituksissa psykedeelille annettuihin rooleihin.

Kirjoitusten näkökulma on se asema, josta käsiteltävää aihetta tarkastellaan. Näkökulma voi määrittyä usean eri käsitteellisen rakenteen kautta, esimerkiksi ajan suhteen (kuten kuvattaessa menneisyyttä), mittakaavan kautta (esimerkiksi liittämällä yksittäistapaukset edustamaan yhteiskunnallista ilmiötä) tai se voidaan omaksua tietyn roolin omaavilta henkilöiltä. Näistä viimeksi mainittu oli aineiston artikkeleissa yleisin näkökulman muodostamisen keino ja se oli toteutettu monissa tapauksissa hyvin konkreettisella tavalla käyttämällä suoria lainauksia tietyn ammattiryhmän edustajilta. Kirjoittajan tekemä näkökulman valinta korostaa aiheen tiettyjä piirteitä ja sulkee toisia tarkastelun ulkopuolelle. Tästä syystä näkökulma on voimakas tulkintakehystä aktivoiva tekijä.

Tarkastelin artikkeleista myös kerronnan jännitettä. Tällä tarkoitan rinnakkain- tai vastakkainasettelua, joka tekstissä esitettiin eri tekijöiden tai ilmiöiden välille. Artikkeleissa rinnastettiin esimerkiksi ristiriitaiset hauskanpidon ja kontrollin menetyksen kokemukset tai nostettiin esiin henkisten vaatimusten ja hyvinvoinnin välinen ristiriita. Tekstit pyrkivät kuvaamaan näitä jännitteitä ja monissa tapauksissa järkeistämään tai ratkaisemaan niitä esimerkiksi hahmottelemalla niiden väliin kausaalisuhdetta. Näin kerronnan jännitteen tunnistaminen avasi mielestäni tehokkaasti kirjoittajan välittämää asetelmaa ja kuvaa yhteisestä todellisuudestamme ja toimi täten kehyksen tunnistettavana aktivoivana tekijänä.

Käytän sanaa rooli kuvaamaan sitä, mikä psykedeelin vaikutus tai merkitys artikkelissa kuvatuissa tapahtumissa oli. Esimerkiksi huumerikollisuudesta kertovassa jutussa psykedeelin roolina voi olla rikoksen väline ja vaarallinen huume. Vastaavasti tieteen edistysaskelista kertovassa kirjoituksessa psykedeeli voi olla tutkijoiden kiinnostuksen kohde ja potentiaalinen tulevaisuuden lääke. Se, minkälaisena aineena tai voimana psykedeeli kirjoituksissa esitettiin, kertoo paljon tekstiin sisällytetyistä asenteista ja virittää vastaanottajan suhtautumaan psykedeelisiin tietyllä tavalla. Rooli oli pikemminkin kehystämisen tulos kuin kehystä määrittävä tekijä, mutta se auttoi tunnistamaan mahdollisen seuraussuhteen tietyn kehyksen käytön ja psykedeelistä kirjoituksen perusteella saatavan mielikuvan välillä ja oli siksi tämän tutkimuksen näkökulmasta kiinnostava muuttuja.

Tunnistin aineistosta kuusi kehystä. Nimesin ne rappion, elämänhallinnan menetyksen, henkisen hyvinvoinnin, yhteiskunnallisen ongelman, rikollisuuden ja tieteen kehyksiksi. Kaikki aineiston artikkelit hyödynsivät ensisijaisesti jotain näistä. Tunnistin kehysten ominaispiirteet analysoimalla artikkeliin valittua näkökulmaa, siinä muodostettua kerronnan jännitettä sekä kiinnittämällä huomioita muihin kielellisiin ja kerronnallisiin keinoihin, joita artikkelissa oli käytetty sen aiheen käsittelyyn. Kehykset eivät välttämättä kuvaa koko artikkelia, vaan sitä, mihin laajempaan asiayhteyteen tai kontekstiin psykedeelit oli artikkelissa liitetty. Suurimmassa osassa aineistoa nämä olivat kuitenkin sama asia. Taulukko 1 tarjoaa yhteenvedon aineistossa tunnistamistani kehyksistä ja niiden

keskeisimmistä tunnuspiirteistä. Käsittelen seuraavissa alaluvuissa kunkin kehysten ominais- ja erityispiirteet yksityiskohtaisemmin, pohdin kehysten välisiä suhteita sekä analysoin kehysten esiintymistä aineistossa. Käsittelen ensin koko aineistoa yhtenä joukkona ja kiinnitän sen jälkeen vielä huomion erikseen artikkeleihin, jotka keskittyivät nimenomaan psykedeelisiin varsinaisena aiheenaan.

Taulukko 1. Aineistossa esiintyvät kehukset ja niiden keskeisimmät ominaispiirteet.

Kehys	Artikkeleiden lukumäärä	Teemat	Aktivoivat piirteet	Psykedeelin rooli
Rappio	6	Yleisen edun vastaista toimintaa huumeiden avustuksella.	Yhteiskunnallinen tai historiallinen näkökulma. Valtaväestön ja pienen joukon vastakkainasettelu.	Osa haitallista ja rappiollista toimintaa tai indikaattori siitä.
Elämännhallinnan menetys	5	Yksilön itsetuhoiset teot, huumeet menestyksen varjopuolena.	Viranomaisten tai päähenkilön näkökulma. Keskittyminen yksilöön. Huumeongelma menestyksen varjopuolena.	Elämännhallinnan menetystä vauhdittanut tekijä.
Henkinen hyvinvointi	5	Yksilön psyykkisen tilan ja suorituskyvyn parantaminen.	Tieteellinen tai filosofinen näkökulma. Henkisten vaatimusten ja hyvinvoinnin vastakkainasettelu.	Apuväline henkisen hyvinvoinnin tavoittelussa.
Yhteiskunnallinen	3	Huume politiikka, huumeiden laajat vaikutukset.	Yhteiskunnallinen näkökulma, huumeiden tarkastelu ilmiönä. Poliittisten päätösten ja niiden toteutuneiden vaikutusten rinnastaminen.	Masennuksen parannuskeino, kova huume.
Rikollisuus	17	Rikollisuus ja viranomaisten toiminta sen estämiseksi.	Viranomaisten näkökulma. Viranomaisten taistelu laitonta toimintaa vastaan.	Rikoksen peruste, yksi yhdiste muiden kovien huumeiden joukossa.
Tiede	15	Psykedeelitutkimus, käyttäjien kokemukset.	Tieteen ja tutkimuksen näkökulma. Positiivisten tutkimustulosten ja tähänastisen suhtautumisen välinen ristiriita.	Psykiatrisen hoidon väline, suorituskyvyn parantaja.

4.1 Rappion kehys

Rappion kehystä hyödyntävissä artikkeleissa käsiteltiin ihmisten yhteisen edun vastaiseksi koettua, haitallista tai jopa vaarallista toimintaa. Artikkeleiden kuvaamat tapahtumat vaihtelivat lievästä anarkismista vakavaan terrorismiin. Monet jutut kertoivat organisaatioista tai ihmisryhmistä, jotka manipuloivat henkisesti joko jäseniään tai ulkopuolisia henkilöitä johtaen ikävin seurauksin, jopa syyttömien kuolemaan. Artikkelien aiheina olivat esimerkiksi CIA:n totuusseerumikokeilut ja Japanissa tapahtunut sariini-isku.

Artikkelien näkökulma oli yhteiskunnallinen tai historiallinen. Näkökulma syntyi esimerkiksi kuvatun toiminnan ja lainsäädännön vertailusta, tapahtumien aikaisten yhteiskunnallisten olosuhteiden kuvailusta sekä siitä, että artikkelin aihe sijoitettiin osaksi historiallista jatkumoa. Mainittuina lähteinä olivat raportit tai yksilöimättömät viranomaislähteet. Vain yhdessä artikkelissa ääneen päästettiin nimetty henkilö, kulttuurintutkija. Muita suoria lainauksia ei näissä artikkeleissa ollut, mikä loi välimatkaa lukijan ja kirjoituksen aiheen väliin.

Kirjoituksissa, joista tunnistin rappion kehysten, kerronnan jännite oli pienen joukon tekemän haitallisen tai rikollisen toiminnan ja tästä toiminnasta kärsivien muiden välillä. Artikkelit tarkastelivat aihetta suuren yleisön puolelta, ei rappiollisen joukon sisältä. Muissa kuin CIA:ta käsittelevissä artikkeleissa näitä joukkoja nimitettiin hipeiksi tai arvotavammin lahkoiksi ja kulteiksi, mikä korosti ryhmän poikkeavuutta muista ihmisistä. Tämä näkyy esimerkissä (1).

(1) Lahko pyrki henkiseen kasvuun päiväkausien paastoilla, joita terästettiin huumeilla, erityisesti LSD:llä. (HS 16.6.2012)

Tämä valtaväestön ja tiettyjen ihmisryhmien vastakkainasettelu oli myös yksi rappion kehysten aktivoivista piirteistä.

Rappion kehystä hyödyntävissä artikkeleissa psykedeelit olivat osa paheksuttavaa toimintaa. Artikkelit käsittelivät esimerkiksi sitä, miten CIA käytti psykedeelisiä mielenmuokkaukseen ja kidutukseen, tai kultti käytti psykedeelisiä ja teki myöhemmin terroristiskun. Artikkeleissa ilmaistu suoraan, että psykedeelien käyttäminen olisi haitallista. Tämä näkemys on kuitenkin pääteltävissä yhteydestä, jossa yhdisteet mainitaan. Psykedeelien ei sanottu varsinaisesti aiheuttaneen haittoja tai hirmutekoja, vaan niiden roolina oli olla joko suoraan pahan teon välineenä tai ne toimivat ikään kuin indikaattorina kuvatussa rappiutilasta. Psykedeelien ja tuomittavan toiminnan välinen kausaalisuhde oli siis oletettu ja vihjattu, mutta ei suoraan sanottu. Tämä näkyy esimerkeissä (1) ja (2).

(2) Johtaja harrasti seksiä noin viiden kultin naisjäsenen kanssa. Heistä yhden tultua raskaaksi johtaja otti hänet vangiksi ja naista pyydettiin antamaan vauvansa uhriksi. Uhrauksen oli määrä pelastaa maailma, sillä ayahuasca-nimistä perinnehallusinoogena [sic] käyttänyt ryhmä uskoi maya-intiaanien kalenterin muutoksen johtavan maailmanloppuun 21.12.2012. (HS 29.4.2013)

Rappion kehystä hyödyntävistä artikkeleista yksikään ei käsitellyt psykedeelisiä varsinaisena aiheenaan, vaan ne esiintyivät edellä kuvatussa roolissaan osana muita ilmiöitä.

Rappion kehystä käyttävissä artikkeleissa käytetyt sanavalinnat korostivat kuvattun toiminnan rappiollista luonnetta. Teksteissä aineita ”ujutetaan”, käytössä olivat ”kauhistuttavat menetelmät” ja ”kyseenalaiset kuulustelutekniikat”. Diktaattorit ”vainoavat” kansalaisiaan ja tiedustelupalvelujen toimintatavat olivat ”länsimaisen demokratian ja arvo maailman häpeäpilkkuja”, jotka ”rappeuttavat moraalia”. On kuitenkin huomattava, että käytettyä kehystä enemmän kielen värikyyteen vaikutti kirjoituksen tyyppi. Rappion kehystä hyödyntävien juttujen joukosta selvästi värittäväntä kieltä käytettiin pääkirjoituksena julkaistussa tekstissä.

Rappion kehystä käyttävien artikkelien kuvitus ei muodostanut yhtenäistä linjaa. Osassa artikkeleita ei ollut kuvaa ollenkaan, osassa oli käytetty geneeristä arkistokuvaa ja

yhdessä oli tunnistettava kuva artikkelin keskiössä olevasta henkilöstä. En pidä kuvitusta kehyyksen tunnusmerkkinä tai aktivoivana piirteenä.

4.2 Elämänhallinnan menetyksen kehys

Elämänhallinnan menetyksen kehystä hyödyntävät artikkelit kertoivat yksittäisten henkilöiden alamäestä, jossa huumeet ovat merkittävässä roolissa. Kehyksessä käsiteltiin yksilön hyvinvointia, mielenterveyttä, henkistä suorituskykyä ja kokemusta elämänsä suunnan kontrolloimisesta. Kirjoitukset kertoivat traagisesti päättyneestä huvittelusta, arvostelukyvyn pettämisestä ja katastrofaalisista virheistä, päihdekierteistä, fyysisen terveyden menettämisestä ja jopa kuolemaan johtaneista hallitsemattomista tapahtumista.

Artikkeleille oli yhteistä keskittyminen yhteen tapaukseen laajemman kontekstin esiin nostamisen sijaan. Käsiteltävää henkilöä ei asetettu selkeästi edustamaan suurempaa ryhmää tai ilmiötä, kuten kaikkia huumeidenkäyttäjiä tai huumeita yhteiskunnallisena ongelmana, eikä tapahtumia taustoitettu esittelemällä ilmiötä, jota niiden voitaisiin tulkita edustavan. Artikkeleista voi kuitenkin tunnistaa usein mediassa toistuvan laajemman näkemyksen huumeista menestyksen varjopuolena.

Elämänhallinnan menetyksen kehystä hyödyntävissä artikkeleissa näkökulma aiheeseen muodostui joko artikkelin keskiössä olevan henkilön tai viranomaisten kautta. Päähenkilöstä kerrottiin sekä kolmannessa persoonassa että hänet päästettiin suoraan ääneen. Päähenkilön lisäksi suoria lainauksia oli vain nimeämättömiltä läheisiltä. Tulkinnan kehys aktivoitiin artikkeleissa kuvaamalla päähenkilön itsetuhoisia tekoja ja kertomalla niiden taustoista, ja valittu näkökulma tuki tätä toisaalta henkilön omien ajatusten kautta hahmottelemalla toiminnan syitä, toisaalta viranomaisten kertoman kautta tuomalla esiin seurauksia.

Elämänhallinnan menetyksen kehystä käyttävissä artikkeleissa kerronnan jännite syntyi uteliaisuuden ja hauskanpidon rinnastamisesta kontrollin menettämiseen ja sen ikäviin

seuraamuksiin. Kevyin perustein tehdyt päätökset tuottivat yllättäviä ja vakavia seurauksia. Useammassa artikkelissa päähenkilö oli tunnettu julkisuuden hahmo. Tämä asetelma loi mielikuvaa huumeongelmasta menestyksen mukanaan tuomana negatiivisena piirteenä, vaikka kausaalisuhdetta näiden välille ei kirjoituksissa suoraan rakennettukaan.

Psykedeelin rooli oli kaikissa elämäntilanteiden menetyksen kehystä käyttävissä artikkeleissa sama. Psykedeeli oli näissä kirjoituksissa aina yksilön alamäkeä vauhdittanut aine ja yksi elämäntilanteiden menetyksen osatekijä. Esimerkki (3) kuvaa tällaista psykedeelin roolin ilmaisua.

(3) MIES surmasi äitinsä keittiöveitsellä heidän yhteisessä asunnossaan. [...] Hän oli käyttänyt useiden vuosien ajan säännöllisesti kannabista sekä syksystä 2015 alkaen noin yhdeksän kuukauden ajan lsd:tä ja huumesieniä. (HS 10.3.2017)

Psykedeelin mainitseminen toimi myös indikaattorina hallinnan menetyksestä tai toiminnan paheksuttavuudesta. Esimerkki (4) havainnollistaa tätä.

(4) Irwinin epäillänsä syöneen ennen sukellustaan hallusinogeenisiä sieniä, jotka sisältävät psilosybiiniä. ”Steve sekoitti aina hovin ja työn, ja tämän kuvauksen piti olla rento retki”, sisäpiiriläinen kertoo. (HS 6.9.2016)

Psykedeeli ei ollut yhdessäkään elämäntilanteiden menetyksen kehystä käyttävässä artikkelissa kirjoituksen varsinainen aihe. Lisäksi on huomattava, että psykedeeli esiintyi suurimmassa osassa näitä artikkeleita yhtenä aineena muiden huumeiden ja päihteiden joukossa. Eroa aineiden välille ei tehty. Artikkeleissa ei myöskään käsitelty psykedeelin varsinaisia vaikutuksia henkilöön tai tapahtumiin. Asiayhteyden kautta lukijan annettiin kuitenkin useimmissa artikkeleissa ymmärtää, että artikkelin kuvaamaa henkilön alamäkeä ei olisi mahdollisesti tapahtunut ilman aineen käyttöä.

Elämäntilanteiden menetystä hyödyntävissä artikkeleissa tehdyt kielelliset valinnat vahvistavat mielikuvaa artikkeleiden päähenkilöistä jonkinlaisena erityistapauksina, joiden elämä poikkeaa muista ihmisistä. Toiminta on ”epäilyttävää” ja siitä kertovat

"sisäpiiriläiset" kertomuksissa, joiden lukijat "puistelevat päätään epäuskoisena". Hallinnan menettäneet henkilöt ovat oman epäonnensa aiheuttajia, jotka eivät "juuri kumartele" auktoriteetteja. Kieli on paikoin kuvailevaa ja alleviivaa tapahtumien hallitsemattomuutta. Esimerkiksi illanvietto "lipsahti pahasti pitkäksi" ja tapahtumat "hämmentävät elämää". Kokonaisten virkkeiden lainaamisen lisäksi artikkelit lainaavat päähenkilöidensä värikästä kieltä suoraan yksittäisten sanojen osalta. Tämä korostaa sitä, kuinka sisällä he ovat omassa, normaalista poikkeavassa rinnakkaistodellisuudessaan, jossa huumeille on lempinimet ja hauskanpito saa muotoja, jotka ovat kirjoittajan ja lukijan näkökulmasta kaikkea muuta kuin hauskoja. Nämä keinot korostavat kontrastia heidän todellisuutensa ja meidän ulkopuolisen todellisuutemme välillä.

Elämönhallinnan menetyksen kehystä hyödyntävien artikkelien kuvitus ei muodostanut selkeää kehystä aktivoivaa piirrettä. Julkisuuden henkilöitä käsittelevien artikkelien kuvituksena oli kuva päähenkilöstä, yhdessä artikkelissa oli kuva poliisitutkimuksesta ja useammassa artikkelissa ei ollut kuvaa lainkaan. Kehys ilmeni artikkelin tekstisisällön ja tematiikan kautta eikä visuaalisten valintojen myötä.

4.3 Henkisen hyvinvoinnin kehys

Henkisen hyvinvoinnin kehystä käyttävät artikkelit käsittelevät elämän laadun hallintaa. Niissä kerrottiin tavoista, joilla voi parantaa psyykkistä tilaa ja suorituskykyä. Tämä tarjosi esimerkiksi keinoja olla tehokkaampi töissä tai voida henkisesti paremmin. Artikkelit sivusivat myös huonoja psyykkisiä tiloja ja hyvinvoinnin puutetta, kuten masennusta ja syrjäytymistä. Keskeiseksi aiheeksi nousivat kemialliset yhdisteet, joilla näihin asioihin voi vaikuttaa – toisaalta negatiivisia piirteitä ehkäisevänä tai hoitavina lääkkeinä, toisaalta positiivisia piirteitä lisäävinä tehostajina. Artikkelit välittivät tietoa esimerkiksi masennuslääkkeiden vaikutuksista ja ayahuascan mahdollisuuksista addiktioiden hoidossa. Yhdistävänä tekijänä oli kysymys siitä, miten voisimme viettää parempaa elämää ja olla parempia ihmisiä. Pidän tämän kehysten ensisijaisena määrittävänä piirteenä

nimenomaan henkisen hyvinvoinnin teemaa, joka näyttäytyy varsin yhtenäisenä näkökulman laajuudesta riippumatta.

Näkökulman laajuus vaihteli laajan ja pistemäisen, tai yhteiskunnallisen ja henkilökohtaisen, välillä. Vaihtelu näkyi esimerkiksi siinä, kenelle artikkelit antoivat äänen: kirjoituksissa puhuivat toisaalta tutkijat, kuten aivotutkijat ja psykologit, ja toisaalta henkilöt, jotka pyrkivät säätelemään omaa henkistä hyvinvointiaan. Näkökulma oli tieteellinen tai filosofinen, mikä näkyy esimerkissä (5):

(5) ”Minulle laki ja moraali ovat eri asioita. Kirjat eivät kerro, mikä on oikein ja mikä väärin. Yritän toimia omantuntoni mukaan. Kukaan ei ole tässä maailmassa siksi, että eläisi muiden odotusten mukaisesti.” (Helsingin sanomat 13.11.2017)

Käsitellyt ilmiöt olivat artikkeleissa niin ikään samoja, vaikka tarkastelukulman laajuus vaihteli kansanterveydestä omaan elämänfilosofiaan. Artikkeleille oli myös yhteistä, että yksilöiden henkilökohtaiset kokemukset liitettiin laajempaan asiayhteyteen. Negatiiviset kokemukset käsiteltiin esimerkkeinä isommasta yhteiskunnallisesta ongelmasta, joka kosketti suurta joukkoa tai koko ihmiskuntaa. Vastaavasti positiivisia kokemuksia ja tutkijoiden löytämiä ratkaisuja soviteltiin yleisemmin päteviksi.

Kerronnan jännite syntyi henkisen hyvinvoinnin kehystä hyödyntävissä artikkeleissa henkilön itsensä tai hänen ympäristönsä asettamien, usein kohtuuttomiksi koettujen, vaatimusten ja henkilön hyvinvoinnin välille. Koettujen paineiden ja oman onnellisuuden välistä juopaa kurottiin artikkeleissa useista eri suunnista. Kirjoituksissa suhtauduttiin kriittisesti malleihin, jotka ihmisen tulisi elämässään täyttää. Lisäksi artikkelit sekä selostivat ihmisten pyrkimyksiä hyvinvointiin että tarjosivat lukijalle suoria ohjeita ja ajatusmalleja. Osa listatuista keinoista oli kemiallisia, ja tähän joukkoon luettiin myös psykedeelit. Henkisen hyvinvoinnin kehystä aktivoitiin artikkeleissa henkisten vaatimusten ja hyvinvoinnin vastakkainasettelulla. Tämä näkyy esimerkin (6) katkelmassa:

(6) Olen miettinyt usein sitä, että Suomessa ihmisten halutaan itsenäistyvän tosi varhain. Siinä on paljon hyvää, mutta se voi aiheuttaa myös ongelmia. Länsimaissa

ihmisillä voi olla nuorena vaikeaa, koska odotukset ovat suuret, ohjausta on vähän ja vapautta paljon. (HS 13.11.2017)

Psykedeelit näyttäytyivät henkisen hyvinvoinnin kehystä hyödyntävissä artikkeleissa eräänlaisina apu- tai tehosteaineina, joita käyttämällä tyydytettiin uteliaisuutta, pyrittiin olemaan tehokkaampia tai haettiin tietä ulos masennuksesta ja addiktioista. Artikkeleissa psykedeelisiin suhtauduttiin neutraalisti tai positiivisesti. Esimerkki (7) ilmentää myönteistä asennetta psykedeeliin.

(7) Mika ei yhtään ihmettele tutkimustuloksia, jotka kertovat siitä, miten ayahuasca on helpottanut masennusta. ”Omien kokemuksieni kautta tajuan, että sillä on äärettömät mahdollisuudet auttaa ihmisiä, kunhan ympäristö on turvallinen ja ohjaus laadukasta.” (HS 6.10.2017)

Psykedeelit olivat varsinaisena aiheena vain yhdessä aineiston tätä kehystä käyttävässä artikkelissa. Muissa ne mainittiin yhtenä henkisen hyvinvoinnin tavoittelun keinona muiden joukossa.

Yhtä lukuun ottamatta henkisen hyvinvoinnin kehystä käyttävät artikkelit sisältävät huomattavan paljon suoria lainauksia. Tästä säännöstä poikkeava kirjoitus on kolumni, ja sekin luonteeltaan henkilökohtainen puheenvuoro. Valinta korostaa mielestäni sitä, kuinka henkinen hyvinvointi nähdään kirjoituksissa pohjimmiltaan henkilökohtaisena asiana, jossa on paljon vaihtelua yksilöstä toiseen. Esitettyjen hyvinvoinnin parannuskeinojen osalta esitystapa välittää lukijalle tunteen epävarmuudesta, ikään kuin kirjoittaja ei olisi valmis tarjoamaan valmiita tai yleispäteviä totuuksia. Tämä on asiasisällöltään linjassa artikkeleissa esiteltyjen näkemysten kanssa; ne ovat henkilökohtaisia mielipiteitä ja kokemuksia, eivätkä laajaan tieteelliseen tutkimukseen perustuvia tosiasioita.

Hyvinvoinnin kehystä hyödyntävistä artikkeleista kaikki paitsi yksi oli kuvitettu. Artikkeleissa oli vertauskuvallista kuvitusgrafiikkaa, kuva artikkelissa lainatusta tutkijasta, yleisluontoinen kuva ayahuasca-keitoksesta tai pilleriä suuhunsa laittavasta henkilöstä tai kuva jutun päähenkilöstä, joka oli otettu vastavaloon siten, että häntä ei voinut tunnistaa.

Kuvitus ei muodostanut yhtenäistä linjaa, enkä näe sen olleen näissä artikkeleissa kehystä aktivoiva tekijä.

4.4 Yhteiskunnallinen kehys

Yhteiskunnallista kehystä hyödyntävät artikkelit käsittelivät huume politiikkaa ja huumeiden laajamittaista vaikutusta väestöön. Artikkeleissa kirjoitettiin Yhdysvaltojen huumeongelmasta, huumeriippuvaisten kohtelusta ja huume politiikan muutoksista. Aiheina olivat psykedeelin dekriminialisointi, huumeongelman takia julistettu kansallinen hätätila ja lääkkeiden väärinkäytön seuraukset huumeriippuvaisen henkilön kokemusten kautta avattuina.

Yhteiskunnallisen kehyksen selkeä ja tunnistettava aktivoiva tekijä oli näkökulma. Se, että huumeiden käyttöä ja huume politiikkaa käsiteltiin laajana kokonaisuutena, jolla on yhteiskunnallisia vaikutuksia, yhdisti kaikkia kehystä käyttäviä kirjoituksia. Artikkeleissa ääneen pääsivät poliitikot, mutta myös huumeidenkäyttäjät ja ennaltaehkäisevää työtä tekevät sosiaalityöntekijät. Vaikka osassa artikkeleita kerrottiin yksittäisistä ihmisistä ja lainataan heidän puheitaan, heidätkin liitettiin selkeästi laajempien ilmiöiden edustajiksi, kuten esimerkissä (9):

(9) ”Kun näen ihmisiä, jotka ovat huumeissa, olen joskus kateellinen. Miksi he saavat yhä käyttää, mutta minä en?” Dillon kysyy. Dillonin kysymys osuu Yhdysvaltain huume-epidemian ytimeen. (HS 22.7.2017)

Tämän lisäksi useammassa artikkelissa esitettiin tilastotietoa Yhdysvaltain huume tilanteesta, mikä auttoi osaltaan nostamaan näkökulman kansakunnan tasolle.

Yhteiskunnallista kehystä hyödyntävissä artikkeleissa kerronnan jännite syntyi rinnastamalla huumeita koskevat poliittiset päätökset ja näiden päätösten käytännön vaikutukset. Tätä ilmentää esimerkki (8):

(8) Hoidot eivät pysy perässä. Yhdysvaltain terveysministeriön tilastojen mukaan vain kymmenisen prosenttia päihderiippuvaisista sai hoitoa vuonna 2014. Yksi ongelma on se, että huumeet ovat laittomia. (HS 22.7.2017)

Tämä vaikutusten käsittely kattoi artikkeleissa sekä menneiden päätösten seurausten pohtimisen että spekulointia tulevasta. Teksteissä nostettiin esiin esimerkiksi poliitikkojen hitaus opioidikriisiin puuttumisessa ja välitettiin epäilevä mielipide psilosybiinisten dekriminisoinnin tulevista vaikutuksista.

Psykedeeleille annettu rooli yhteiskunnallista kehystä hyödyntävissä artikkeleissa vaihteli. Toisaalta ne nähtiin potentiaalisina masennuksen parannuskeinoina, toisaalta kovina huumeina muiden joukossa. Vain yksi aineiston tätä kehystä käyttävistä artikkeleista käsittelee suoraan psykedeelejä, tarkemmin sanottuna psilosybiinisten dekriminisoitua. Siinä yhdiste esitettiin ensisijaisesti lupaavana tulevaisuuden lääkkeenä. Psykedeeleille annettu rooli ei muodostanut tämän kehyksen määrittävää piirrettä, vaan kehys aktivoitiin ensisijaisesti valitun näkökulman ja kerronnan jännitteen kautta.

Yhteiskunnallista kehystä käyttävien artikkeleiden kieli on pääosin toteavaa. Värikkäitä ilmaisuja tai voimakkaasti arvottavia sanavalintoja on säästeliäästi. Niistä suurin osa on käytetty päättäjien ja viranomaisten toiminnan kuvaamiseen. Toiminta on ”löperöä”, vaikka ”ongelma on räjähtänyt käsiin” ja kuva amerikkalaisesta todellisuudesta ”karu”. Poliitikoilta ”vei aikaa herätä” tai he ”ummistivat silmänsä”. Nämä kielelliset valinnat vaikuttaisivat olevan rivien väleissä tehtyjä epäluottamuslauseita viranomaisten toimintaa kohtaan. Tämä ei ole voimakas näitä artikkeleita määrittelevä tekijä, mutta se muodostaa hienovaraisuudestaan huolimatta artikkeleissa toistuvan piirteen.

Yhteiskunnallista kehystä käyttävien artikkelien kuvitus ei muodostanut yhtenäistä linjaa. Kirjoituksiin liitetyissä valokuvissa esiintyivät artikkelissa haastatellut huumeidenkäyttäjät ja avustustyöntekijät, mutta kuvituksena oli myös yleisluontoisia kuvia huumaavista sienistä tai poliisista haastattelemassa ihmisiä, jotka eivät liity suoraan juttuun. Lisäksi

yhdessä artikkelissa oli visualisoitu tilastotietoa huumekuolemista. Kuvitus ei siis muodostanut tunnistettavaa tai määrittävää tekijää tälle kehykselle.

4.5 Rikollisuuden kehys

Rikollisuuden kehyksessä psykedeeleistä kirjoitettiin osana rikollista toimintaa. Kuvatun toiminnan laajuus vaihteli yksittäisten ihmisten tekemistä laittomuuksista järjestäytyneempään rikollisuuteen. Käytännössä pienimuotoisempi rikollisuus tarkoitti esimerkiksi huumaavien sienten kotikasvatusta tai yrityksiä tilata ulkomaisista verkkokaupoista Suomessa kiellettyjä aineita. Laajamittaisempaa toimintaa kuvatessaan artikkelit käsitelivät esimerkiksi huumekauppaa, huumekauppaan liitettyjä muita rikoksia ja viranomaisten operaatioita näiden kitkemiseksi. Suurin osa artikkeleista liittyi verkon yli käytyyn huumekauppaan.

Rikollisuuden kehystä käyttävissä artikkeleissa aihetta lähestyttiin viranomaisten näkökulmasta ja ääneen pääsivätkin lähes poikkeuksetta poliisi, syyttäjä tai tullin edustaja. Terveystieteiden ja sosiaalitoimen työntekijöiltä oli lainauksia vain kahdessa artikkelissa. Rikollisen toiminnan ja sen torjunnan teemat sekä viranomaisnäkökulma olivat tämän kehysten kaksi selkeintä määrittävää piirrettä. Toiminta oli artikkeleissa lähes aina onnistunutta eli rikolliset saatettiin vastuuseen teoistaan tai uhka saatiin torjuttua.

Kerronnan jännite oli rikollisuuden kehystä käyttävissä artikkeleissa poikkeuksetta pohjimmiltaan sama: viranomaiset taistelivat huumausaineisiin liittyvää rikollisuutta vastaan. Koska artikkelien näkökulma ja aihepiiri olivat samoja, ne ovat myös kerronnallisesti toistensa kaltaisia. Pienimuotoista rikollista toimintaa kuvaavissa artikkeleissa ajatusrakenteena näyttäisi olleen, että ihmiset kokeilevat vapauden rajoja puuhastelemalla kaikenlaista, myös laitonta, ja viranomaisia tarvitaan pitämään tällainen toiminta kurissa. Viranomaisten toiminta oli läsnä artikkeleissa esimerkiksi tullin valvontana tai oikeuslaitoksen tekeminä päätösinä. Osa laajempia tapauksia kuvaavista artikkeleista sisälsivät lisäksi meidän välittömän elinympäristömme ja muun maailman välille viritetyn

jännitteen, joka syntyi kuvailemalla muissa maissa havaittujen rikollisten ilmiöiden näkymistä Suomessa.

Psykedeelien rooli rikollisuuden kehystä hyödyntävissä artikkeleissa oli olla rikoksen peruste ja osa laitonta toimintaa. Pienimuotoista rikollisuutta kuvaavissa jutuista osa teki selvän eron psykedeelien ja muiden huumeiden välille. Artikkelit voivat kertoa psykedeelista laajemminkin, mutta niitä ei esimerkiksi nostettu yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Laajempaa rikollista toimintaa käsittelevissä kirjoituksissa psykedeelit taas esiintyivät lähes poikkeuksetta osana kiellettyjen yhdisteiden listaa, eikä eroa muihin huumeisiin tehty.

Huumeiden vaarallisuus tuli rikollisuuden kehyksessä pääosin oletettuna – vain yhdessä artikkelissa mainittiin huumeiden aiheuttama vaara yleensä ja kahdessa psykedeelin vaara erikseen. Artikkeleille oli yhteistä, että mainittujen yhdisteiden hyötyjä tai huumeikäytön ulkopuolisia käyttötapoja ei käsitellä. Vaaroja tuotiin esiin lyhyiden varoitusten muodossa, kuten esimerkissä (10):

(10) ”Huumesienten nauttimisesta voi seurata sekavuutta, hallusinaatioita tai psykoottinen tila. Paile-Hyvärinen varoittaa sekä netissä tilattujen että metsästä poimittujen huumesienien riskeistä.” (HS 2.9.2017)

Rikollisuuden kehystä käyttävissä artikkeleissa oli paljon määrän ilmaisuja; listattiin, kuinka paljon huumeita oli liikkunut, kuinka suuri joukko ihmisiä oli ollut mukana toiminnassa, kuinka monelle sivustolle huumekauppa oli levinnyt verkossa tai paljonko rahaa rikoksilla oli ansaittu. Tämä oli keino tehdä viranomaisten monimuotoisesta toiminnasta helposti ymmärrettävää ja alleviivata sitä, että toiminnalla oli mitattavia tuloksia.

Alle puolet rikollisuuden kehystä käyttävistä artikkeleista oli kuvitettu. Lähes kaikki kuvat edustavat kuitenkin jompaakumpaa kahdesta tyypestä: ne olivat joko poliisin tai tullin valokuvia takavarikoiduista aineista tai kuvakaappauksia verkkosivustoista. Jälkimmäisessä tapauksessa monet kuvat esittivät sivuston sulkemisilmoitusta. Kuvien voidaankin

tulkita pyrkineen tarjoamaan konkreettisia todisteita rikosten torjunnasta eli tukemaan mielikuvaa viranomaisten toiminnan tuloksellisuudesta.

4.6 Tieteen kehys

Kutsun tieteen kehukseksi asetelmaa, jossa psykedeleeistä kirjoitettiin tieteellisen tutkimuksen kohteena. Artikkelit kertoivat, kuinka tutkijat perehtyvät psykedeeluihin, niiden vaikutuksiin ja niiden käyttäjien kokemuksiin. Suurimmassa osassa kuvatuista tutkimuksista pyritään löytämään uusia hoitokeinoja masennukseen. Tämän lisäksi osa artikkeleista käsitteli addiktioiden, kuten tupakoinnin ja alkoholismin, hoitamista psykedeelien avulla. Yksi artikkeli keskittyi älylääkkeisiin, eli aineisiin, joiden avulla pyritään parantamaan aivojen suorituskykyä. Näiden teemojen ohella artikkeleissa sivuttiin psykedeelien käytön historiaa.

Tieteen kehystä käyttävissä artikkeleissa aihetta lähestyttiin selkeästi tieteen ja tutkimuksen näkökulmasta. Kaikissa artikkeleissa ääneen päästettiin tutkijat, melkein kaikissa suurin lainauksin. He olivat psykologeja, neurofarmakologeja, psykiatreja tai biokemistejä, jotka tekivät akateemista tutkimusta psykedeeleistä. Mikään muu näkökulma tai vaihtoehtoinen lähestymistapa ei saanut artikkeleissa tilaa. Aiheen lähestyminen tieteellisen tutkimuksen kautta oli selkeä tätä kehystä määrittävä tekijä.

Kerronnan jännite muodostui tieteen kehystä käyttävissä artikkeleissa tutkimuksissa saatujen positiivisten tulosten sekä psykedeelien laittomuuden ja lainsäädännön sekä aineisiin liitetyn haitallisen huumeen mielikuvan välille. Tätä vastakkainasettelua alleviivattiin toisaalta kertomuksilla ja tilastollisilla tiedoilla psykedeeliavusteisten hoitojen onnistumisesta sekä psykedeelejä käyttäneiden henkilökohtaisilla positiivisilla kokemuksilla, toisaalta lakonisilla toteamuksilla psykedeelien huumestatuksesta ja laittomuudesta sekä maininnoilla tutkijoiden haasteista tutkimuksiin tarvittavien lupien saamisessa. Näistä kahdesta puolesta artikkelien painopiste oli kuitenkin selvästi positiivisista tuloksista kertomisesta huume- ja haittanäkökulman jäädessä varsin pienelle huomiolle. Psykedeelien

laittomuus mainittiin lähes jokaisessa artikkelissa, mutta esimerkiksi käyttäjien tai heidän hankintakanaviensa rikollisuutta ei nostettu esiin. Näin siitä huolimatta, että laillista kanavaa aineiden hankkimiseen ei useimmissa tapauksissa ole olemassa.

Psykedeeleille annettiin tieteen kehyksessä ensisijaisesti kaksi roolia: ne olivat joko lupaavia psykiatrisen hoidon välineitä tai suorituskyvyn parantajia. Artikkeleissa kuvatuissa tutkimuksissa oli saatu lupaavia tuloksia psykedeelien käytöstä masennuksen, riippuvuuksien, sarjoittaisen päänsäryn ja riippuvuuksien hoidoissa. Psykedeeli vertautui teksteissä pikemminkin hoitomenetelmään kuin lääkkeeseen, sillä potilaat olivat aineen vaikutuksen alaisena vain hetkellisesti, mutta vaikutukset jatkuivat kuukausia tai olivat pysyviä. Toimintamekanismi kuvattiin pikemminkin psykologisesti mahdollistavaksi tai avoivaksi tekijäksi kuin suoraksi kemialliseksi vaikutukseksi. Psykedeelien todettiin lisäksi parantavan itsetuntemusta, luovuutta, mielialaa ja sosiaalisia suhteita.

Vain hyvin harvassa artikkelissa nostettiin esille myös psykedeelien potentiaalisia negatiivisia vaikutuksia, kuten epämiellyttäviä kokemuksia aineen vaikutuksen aikana tai mahdollisia pitkäaikaisia muutoksia persoonallisuudessa. Tieteen kehystä käyttävissä artikkeleissa suhtauduttiinkin psykedeeleihin poikkeuksetta positiivisesti, jopa innostuneesti. Kehyksen näkökulmaan kuului luottamus tutkijoihin ja ammattilaisiin, joiden avulla haittavaikutusten merkitys artikkelien mukaan häviää. Tätä suhtautumista havainnollistaa esimerkki (11):

(11) ”Kaksi henkilöä on jatkuvasti antamassa tukea, mikäli kokemus tuntuu epämiellyttävältä. Mutta emme odota haittavaikutuksia. Psykedeelejä on maailmalla tutkittu valvotusti yhteensä noin 2 000 ihmisellä, eikä yhtäkään vakavaa sivuvaikutusta ole havaittu”, Ekelund sanoo. (HS 1.11.2018)

Psykedeeleihin ei siis yhdessäkään tieteen kehystä käyttävässä artikkelissa liitetty suoranaista vaaraa, vaan ne esitettiin pidemminkin tuntemattomana kenttänä, jota kartoitettiin tieteen keinoin. Jotkin artikkelit käsittelivät nimenomaan psykedeeleihin liittyvien virheellisiksi osoitettujen ennakkoluulojen purkamista. Monissa korostettiin erikseen, että negatiivisia terveysvaikutuksia ei ole pystytty osoittamaan.

Toisin kuin muissa löytämissäni kehyksissä, tieteen kehyksessä psykedeelit olivat lähes poikkeuksetta artikkelin varsinainen aihe. Niitä käsiteltiin huomattavasti laajemmin ja seikkaperäisemmin kuin mitään muuta kehystä käytävissä artikkeleissa. Lukijan oletetaan tietävän psykedeelista tieteen näkökulmasta erittäin vähän, mikä näkyy esimerkiksi niiden alkuperän ja vaikutusmekanismien selittämisenä ja käyttäjien kokemuksien kuvailuna. Se näkyy myös siinä, että artikkeleissa otettiin kantaa psykedeelien rooliin huumeina ja esitettiin sille vasta-argumentteja, esimerkiksi nostamalla esiin niiden alhainen riippuvuuspotentiaali. Tieteen kehysten artikkelit pyrkivätkin mielestäni selvästi muuttamaan lukijan aikaisempaa mielikuvaa ristiriitaisena pidetystä aiheesta.

Tieteen kehystä käytävissä artikkeleissa käytetty kieli korosti uteliasta ja hämmästelevää suhtautumista psykedeelisiin. Tämä näkyi joidenkin artikkeleiden sanavalinnoissa: puhuttiin "taikasienistä", jotka luovat aivoihin "hyperyhteyksiä" ja vaikutukset olivat "ihmeellisiä". Käytetty kieli myös pehmensi tieteellistä suhtautumista psykedeelisiin. Artikkeleissa esimerkiksi todettiin, että "ihmiset ovat jumittuneet kielteisiin ajatuksiin" ja psykedeelit voivat auttaa "purkamalla aivoihin iskostuneita urautumia". Niitä kutsutaan "oikotieksi", joilla voi "kutitella aivoja" tai "säädellä vireystilaa" ja joiden käytön jälkeen "ajatukset laukkaavat". Valitut ilmaisut popularisoivat tieteellisen tutkimuksen tuloksia, mutta samalla ne vaikuttivat välittävän kepeää suhtautumista psykedeelisiin tajuntaa muokkaavina aineina.

Useimmat tieteen kehystä hyödyntävät artikkelit oli kuvitettu. Kuvituksena oli haastattelujen tutkijoiden henkilökuvia, visualisointeja psykedeelien vaikutuksissa aivoissa, yleisluontoisia kuvituskuvia nukkuvista tai työtä tekevistä ihmisistä sekä kuvia sienistä. Kuvat eivät kuitenkaan muodostaneet mitään selkeää linjaa eivätkä siten myöskään määrittelevää tai tunnistettavaa aktivoivaa piirrettä tälle kehykselle.

4.7 Kehysten erot ja samankaltaisuudet

Artikkeleissa käsitellyt teemat, niihin valitut näkökulmat, kerronnan jännitteet sekä psykedeelleille kirjoituksissa annetut roolit muodostivat tunnistamieni kehysten tunnuspiirteet. Kehyksissä oli havaittavissa näiden piirteiden suhteen sekä eroja että samankaltaisuuksia. Lisäksi näiden tekijöiden välille oli löydettävissä keskinäisiä riippuvuuksia. Eritellen seuraavassa kehysten eroja ja samankaltaisuuksia näiden muuttujien kautta. Tämä selkeyttää journalismissa tehtyjen valintojen välisiä kontrasteja ja auttaa hahmottamaan tarkemmin sitä, millaisia merkityksiä psykedeelleille aineistossa tarjottiin. Yhdessä myöhemmin esittelemäni kehysten esiintymisen tarkastelun kanssa tämä tarjoaa näkökulman siihen, miten psykedeellejä koskeva journalismi on muuttunut.

Aineistosta tunnistamissani kehyksissä oli kokonaisuutena tarkasteltuna huomattavan suurta hajontaa sen suhteen, millaisia rooleja niissä sovitettiin psykedeelleille. Roolit vaihtelivat haitallisesta hyödylliseen tai tarkemmin sanottuna vaarallisesta huumeesta ihmelääkkeeseen. Yksittäisten kehysten sisällä hajontaa ei kuitenkaan ollut, eli toisin sanoen kunkin kehysten puitteissa psykedeelin rooli oli suhteellisen vakio. Ainoan poikkeuksen tähän muodostaa yhteiskunnallinen kehys, jossa yhdisteille esitettiin vastakkaisia rooleja.

Suhtautuminen psykedeelleihin oli aineiston artikkeleissa suoraan verrannollinen kirjoituksissa esiintyvien teemojen yleisävyyden. Kehyksissä, joissa käsiteltiin negatiivisia teemoja, myös psykedeelit nähtiin kielteisessä valossa. Vastaavasti positiivisia teemoja käsittelevissä kehyksissä suhtautuminen yhdisteisiin oli myönteinen. Kehysten tarkempi tarkastelu kuitenkin paljasti, että psykedeelien roolit olivat monissa tapauksissa moniulotteisempia ja vähemmän suoraviivaisia kuin pelkkä yksinkertaistettu hyvä tai paha asia.

Kielteisimminkin psykedeelleihin suhtauduttiin rikollisuuden kehyksessä, jossa ne liitettiin usein yhdeksi huumeeksi muiden joukossa. Kehyksessä käytetty näkökulma oli viranomaisten, ja Suomen lain perusteella psykedeelleille onkin tarjolla vain huumeen rooli.

Rappion kehyksessä suhtautumista voi pitää niin ikään negatiivisena. Siinä kuitenkin psykedeeli ja haitallinen toiminta nivottiin yhteen tavalla, jossa syy-seuraussuhteen suunta jää epäselväksi. Toisin sanoen asiayhteydestä on vaikea päätellä, onko tarkoituksena kertoa psykedeelin aiheuttaneen tai mahdollistaneen haitallista toimintaa vai että psykedeelin käyttö oli seuraus tai osa haitallisesta toiminnasta. Suhtautuminen oli samankaltainen myös elämänhallinnan menetyksen kehyksessä, jossa yhdiste oli tulkittavissa yhdeksi yksilön alamäkeä vauhdittaneista tekijöistä mutta sen voi myös nähdä yhdeksi hallinnan menetyksen oireista.

Rappion kehystä ja elämänhallinnan menetyksen kehystä käyttävien artikkelien merkittävimpänä erona oli esitetyn ongelman laajuus. Rappion kehyksessä haitallista toimintaa harjoittaa joukko, jonka tekojen vaikutukset koskettavat tai uhkaavat muita. Artikkeleissa käsiteltiin laajempaa ongelmaa, jossa meidän, artikkelia lukevien ulkopuolisten, kaltaiset ihmiset ovat tai olivat vaarassa joutua vähintään sivullisiksi kärsijöiksi. Elämänhallinnan menetys taas koskee yhtä henkilöä ja nämä artikkelit käsitelivät henkilökohtaista ongelmaa, jota ei laajennettu yhteiskunnalliseksi epäkohdaksi tai suurta yleisöä koskevaksi uhaksi. Sen sijaan psykedeelleille annettu rooli oli molemmissa samankaltainen. Ne eivät olleet kerrottujen tapahtumien keskiössä eikä niiden vaikutusta selitetty, vaan niiden tehtävänä oli ikään kuin alleviivata toiminnan järjenvastaisuutta ja vaarallisuutta. Tässä mielessä näitä kehysiä hyödyntävät artikkelit vaikuttaisivat nojaavan jaettuun käsitykseen siitä, että psykedeelit ovat haitallisia – vaikka tätä ei sanotakaan suoraan yhdessäkään kirjoituksessa.

Hyödyllisiksi psykedeelit miellettiin henkisen hyvinvoinnin sekä erityisesti tieteen kehyksessä. Näissä artikkeleissa yhdisteet nähdään hyvinvoinnin apuvälineinä, suorituskyvyn lisääjinä ja parantavan hoidon välineinä. Henkisen hyvinvoinnin kehyksessä tämä tuli esiin heikosti; psykedeelit ovat artikkeleissa sivuosassa ja artikkelit käsittelevät ensisijaisesti yksittäisten ihmisten kokeiluja ja kokemuksia. Tieteen kehyksessä viesti oli sen sijaan vahva. Kehystä hyödyntävissä artikkeleissa psykedeelien eduista kertovat satunnaisen käyttäjien sijaan tutkijat ja esiteltyt vaikutukset perustuvat tieteellisissä kokeissa

tehtyihin havaintoihin ja kerättyyn kokemukseen. Psykedeelleistä lukijalle jäävää positiivista mielikuvaa vahvistaa se, että lähes jokaisessa tieteen kehystä käyttäneessä artikkelissa aiheena on nimenomaan psykedeeli tai siihen läheisesti liittyvä asia, kuten psykedeeliavusteinen psykoterapia.

Yhteiskunnallisessa kehyksessä psykedeelit nähtiin haitallisina huumeina, mutta toisaalta niille tarjottiin myös roolia masennuksen parannuskeinona. On kuitenkin hyvä huomata, että molemmat roolit olivat läsnä artikkelissa, joka tätä kehystä käyttävistä ainoana keskittyy nimenomaan psykedeelisiin, tarkemmin sanottuna psilosybiinisten dekriminointiin. Tässä kiteytyi ristiriitainen suhtautuminen näihin yhdisteisiin: samassa artikkelissa sama aine oli sekä vaara että pelastus.

Näkökulma vaikutti aineiston artikkeleissa merkittävästi välitettyyn kuvaan todellisuudesta. Tarkasteltaessa aineistoa tunnistettujen kehysten kautta esiin nousi viranomaisten ja tutkijoiden tai abstraktimmin ilmaistuna sääntöjen ja tiedon välinen vastakkainasettelu. Kehyksissä, joissa näkökulmaksi oli valittu yhteiskunnallinen tai viranomaisnäkökulma, psykedeelleistä puhuttiin haitallisina huumeina ja ne liitettiin kielteisiin teemoihin. Näin tapahtuu rikollisuuden, rappion ja elämänhallinnan menetyksen kehyksissä. Tieteen näkökulmasta tilanne oli päinvastainen; psykedeelit ovat lupaava keino, jonka avulla saavutetaan hyviä tuloksia psykiatrisessa hoidossa, ollaan onnellisempia ja suoriudutaan tehtävistä paremmin. Tämä näkyi tieteen ja henkisen hyvinvoinnin kehyksissä.

Noin puolessa tieteen kehystä käyttävistä artikkeleista nostettiin esiin myös psykedeelien laittomuus tai potentiaaliset vaarat, mutta tämä tehtiin lyhyenä mainintana eikä tätä vaihtoehtoista näkökulmaa vahvistettu esimerkiksi haastatteleamalla sen edustajaa tai erittelemällä sitä tarkemmin. Päinvastoin: artikkeleissa kielteinen näkökulma laimennettiin lähes poikkeuksetta tarjoamalla sille välittömästi vasta-argumentteja, joilla mahdolliset haitat ehkäistään tai mitätöidään. Näitä ovat esimerkiksi kontrolloitu käyttötilanne, psykedeelien nauttimisen pitkä historia, muiden maiden psykedeelimyönteiset viranomaispäätökset ja käyttökulttuuri. Esimerkki (12) havainnollistaa viimeksi mainittua:

(12) Psykedeelit ovat laittomia päihteitä, mutta Mórón mukaan niistä on erittäin vähän ongelmia.

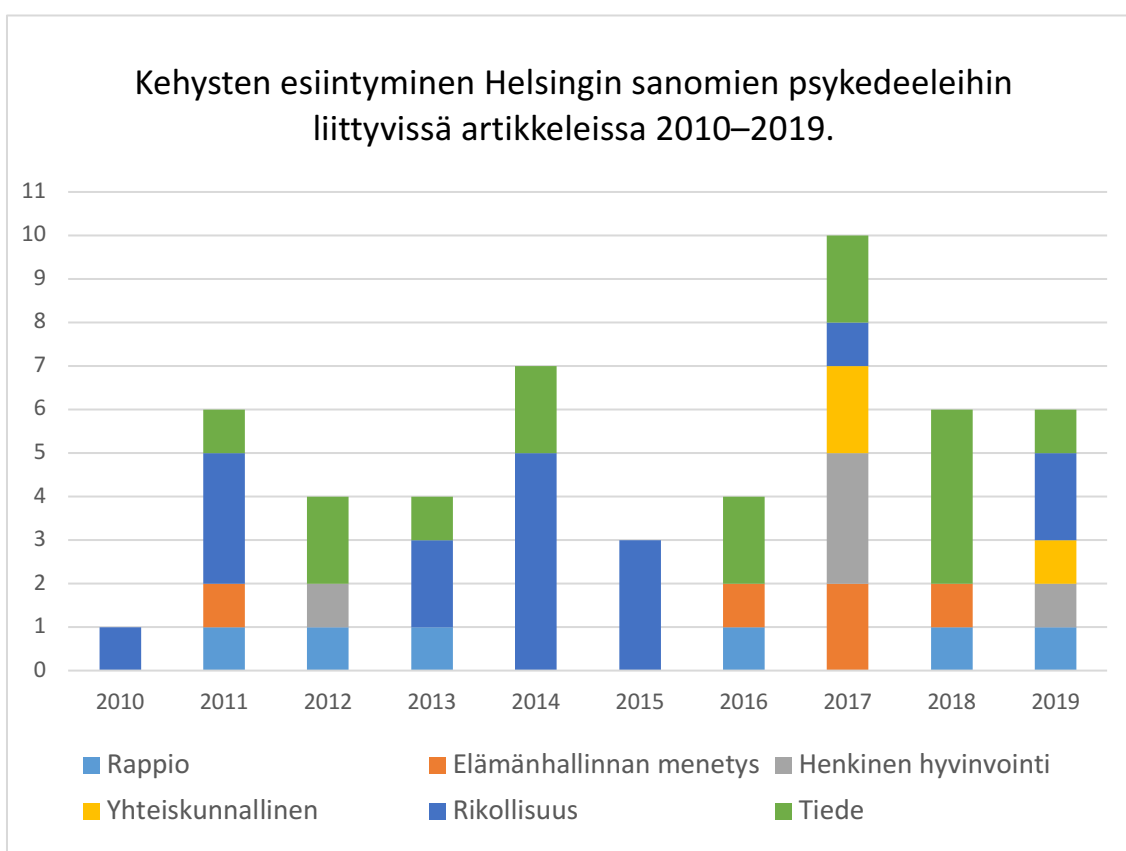
”Alakulttuurin tarkoitus ei ole, että niitä käytetään todella paljon. Yhteisö aika tarkkaan säännöstelee, mitä käytetään ja milloin. Käyttäjät etsivät visioita ja jotain eksteraa, ja tämä tapahtuu aika harvoin.” (HS 28.9.2017)

Elämäntilanteen menetyksen ja henkisen hyvinvoinnin kehukset muodostivat kiinnostavan parin. Niissä molemmissa käsiteltiin yksilön hyvinvointia ja valintoja. Aiheet olivat pohjimmiltaan päällekkäisiä ja mittakaava oli samankaltainen, mutta näkökulma oli eri. Elämäntilanteen menetyksen kehuksessa tapahtumia tarkasteltiin viranomaisten tai tapahtumien päähenkilön näkökulmasta, henkisen hyvinvoinnin kehuksessa näkökulma oli tieteellinen tai filosofinen. Näitä kehyksiä hyödyntävistä artikkeleista lukijalle välittyvä kuva psykedeeleistä yhdisteinä, jotka toimivat hyvinvoinnin muutosta kiihdyttävänä tai edesauttavana tekijänä – riippumatta siitä, onko suunta ylös vai alas. Aineistosta tunnistamissani kehyksissä valitun näkökulman vaikutus välitettyyn kuvaan todellisuudesta onkin huomattava.

4.8 Kehysten esiintyminen aineistossa

Selvitin, miten psykedeelejä koskeva journalismi on muuttunut aineistoni kattamalla aikajänteellä. Tätä tarkoitusta varten tarkastelin, kuinka paljon psykedeeleistä oli kirjoitettu, miten ne kirjoituksissa kehystettiin ja miten nämä asiat olivat muuttuneet ajan kuluessa. Analysoin kehystämisen eri osatekijöitä artikkeleissa tunnistettavien kielellisten ja sisällöllisten valintojen kautta. Käsittelem seuraavassa yleisesti psykedeeleihin liittyvien kirjoitusten esiintymistä ja tarkemmin eri kehysten esiintymistä aineiston artikkeleissa. Jäsennän tämän tarkastelun ajan suhteen siten, että saan esiin mahdolliset vuosien varrella tapahtuneet muutokset sekä kirjoittelun määrässä että käytettyjen kehysten välisissä suhteissa.

Tutkimuksen aineisto oli kymmenen vuoden ajalta, vuoden 2010 alusta vuoden 2019 loppuun. Tuona aikana psykedeeleihin liittyvien kirjoitusten määrässä oli nähtävissä jonkin verran kasvua. Tarkastelemalla kehysten esiintymistä läpi aineiston kattaman aikajänteen voidaan lisäksi havaita eri kehysten käytön monipuolistuneen ajan kuluessa. Tämä tarkoittaa, että kirjoituksiin oli noussut erilaisia näkökulmia ja psykedeeelit esiintyivät artikkeleissa monimuotoisemmissa asiayhteyksissä. Kuvio 1 havainnollistaa psykedeeleihin liittyvien kirjoitusten määrää Helsingin Sanomissa vuosina 2010–2019 sekä sitä, mitä kehyksiä kirjoituksissa tuona ajanjaksona käytettiin.

Kuvio 1. Kehysten esiintyminen Helsingin sanomien psykedeeleihin liittyvissä artikkeleissa 2010–2019

Aineiston aikajänteen ensimmäisen puoliskon aikana selvästi vallitseva valinta oli kielteisiä mielle yhtymiä ruokkiva rikollisuuden kehys, mutta viimeisten neljän vuoden aikana psykedeeelit esiintyivät näin kehystettynä vain kolmessa artikkelissa. Suhtautuminen psykedeeleihin ei kuitenkaan kääntynyt yksiselitteisesti positiiviseksi. Yksilön alamäkeä

kuvaava elämänhallinnan menetyksen kehys oli huomattavasti yleisempi tarkastelujakson loppupuolen kirjoituksissa kuin sen alkupuolella.

Varsin positiivista mielikuvaa psykedeeleistä välittävän tieteen kehysten käyttö oli läsnä lähes koko tarkastelujakson, mutta se yleistyi hieman ajan kuluessa. Tätä voi pitää heijastumana pitkän tauon jälkeen uudelleen heränneestä tieteellisestä kiinnostuksesta psykedeeleihin. Uudet tutkimukset psykedeeleiden soveltamisesta erityisesti masennuksen hoidosta tuottivat myös uutta uutisoitavaa. Samalla mielenterveyden häiriöitä oli alettu diagnosoida enemmän ja juuri masennus nousi esimerkiksi yhdeksi yleisimmäksi työkyvyttömyyseläkkeen perusteeksi, minkä voi ajatella lisänneen yleistä kiinnostusta mahdollisiin hoitoihin (Eläketurvakeskus, 2021).

Tieteen kehysten lailla positiivista kuvaa psykedeeleistä maalaavan henkisen hyvinvoinnin kehysten käyttö oli sekin yleistynyt aineiston aikajänteen loppupuolella. Tämäkin todennäköisesti heijastaa laajempaa muutosta: Karjalainen ja muut (2020, s. 35) toteavat kyselytutkimuksiin perustaen, että suomalaisten huumeiden käyttö ja huumetietoisuus ovat lisääntyneet. He päättelevät tämän tukevan sosiaalista altistumista eli sitä, että yhä useampi tuntee huumeita kokeilleita henkilöitä, ja johtavan edelleen huumeita kohtaan tunnettujen pelkojen vähentymiseen. Arvioin tämän toisaalta laskeneen Helsingin sanomien kynnystä kirjoittaa kiistanalaisista tavoista parantaa hyvinvointia, ja toisaalta lisänneen yleistä kiinnostusta huumeita kohtaan. On kuitenkin huomattava, että psykedeeleit ovat edelleen suomalaisten käyttämien huumeiden marginaalissa (Karjalainen ja muut, 2020, s. 19).

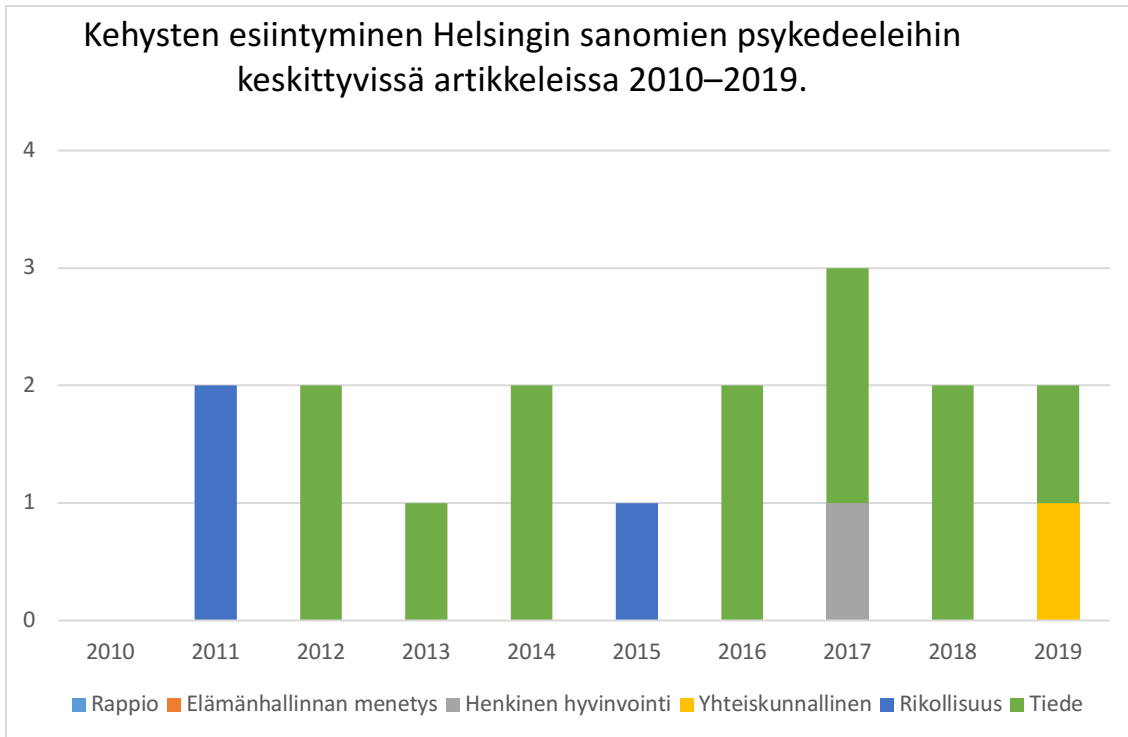
Yhteenvetona voidaan todeta Helsingin sanomien psykedeeleihin liittyvien kirjoitusten määrän nousseen ja jutuissa tehdyn kehystämisen ja siten niissä käytettyjen kontekstien ja näkökulmien monipuolistuneen tarkastellun kymmenen vuoden ajanjakson aikana. Muutos ei ollut kummassakaan suhteessa kovin jyrkkä tai nopea, mutta se oli kuitenkin selvästi nähtävissä. Muutoksen voi selittää sekä tarjolla olevien aiheiden lisääntymisellä että laajemman kiinnostuksen heräämisellä. Näiden taustasyiksi voidaan puolestaan

tunnistaa uudet tieteelliset tutkimukset ja suomalaisten huumeasenteiden muutokset. Käytettyjen kehysten valikoiman monipuolistumisen voi tulkita merkitsevän muutosta suhtautumisessa psykedeeleihin.

4.9 Psykedeeleihin keskittyvien kirjoitusten määrä ja kehukset

Edellä on tarkasteltu kaikkia sellaisia aineiston artikkeleita, joissa mainittiin psykedeeli missä tahansa laajuudessa. Jos tarkastelu rajataan vain artikkeleihin, joissa psykedeeli oli varsinaisen aiheen keskiössä ja erityisen huomion kohteena, voidaan muodostaa tarkempi kuva juuri psykedeeleihin liitetystä kehystämisen tavoista. Psykedeelit olivat kirjoituksen varsinaisena aiheena tasan kolmasosassa aineiston artikkeleista, eli 17 erillisessä jutussa. Vuonna 2010 Helsingin Sanomissa ei julkaistu lainkaan psykedeeleihin keskittyviä kirjoituksia. Siitä eteenpäin tarkastelujakson eli vuoden 2019 loppuun saakka näitä artikkeleita julkaistiin yhdestä kolmeen vuodessa.

Kun tarkastelu rajataan vain psykedeelejä varsinaisena aiheenaan käsitteleviin kirjoituksiin, voidaan havaita niiden olevan käytettyjen kehysten suhteen paljon yhdenmukaisempia kuin koko aineiston artikkelit. Kuvio 2 havainnollistaa Helsingin Sanomissa vuosina 2010–2019 julkaistujen psykedeelejä ensisijaisena aiheenaan käsitelleiden kirjoitusten määrää ja niissä esiintyneitä psykedeelien kehyyksiä. Kehyksistä rappio, elämänhallinnan menetys ja henkinen hyvinvointi eivät esiintyneet näissä kirjoituksissa ollenkaan. Yksi artikkeleista oli kirjoitettu käyttäen yhteiskunnallista kehystä ja siinä psykedeeleille tarjotaan sekä masennuksen parannuskeinon että kovan huumeen rooleja. Koko aineistossa yleisintä rikollisuuden kehystä käytettiin vain kolmessa psykedeeleihin keskittyvässä artikkeleista, ja niissä psykedeelit kehystettiin yhdeksi kovista huumeista.

Kuvio 2. Kehysten esiintyminen Helsingin sanomien psykedeelisiin keskittyvissä artikkeleissa 2010–2019

Ylivoimaisesti yleisin tapa kehystää psykedeelit silloin, kun ne olivat artikkelin varsinaisena aiheena, oli käyttäen tieteen kehystä. Sitä hyödynnettiin 12 tapauksessa, eli neljää lukuun ottamatta kaikissa psykedeelisiin keskittyvissä artikkeleissa. Niissä kaikissa psykedeelisiä tarkasteltiin tieteen ja tutkimuksen näkökulmasta, asiantuntijoina esiintyivät tutkijat ja psykedeelit nähtiin positiivisten vaikutusten antajina. Kirjoitukset kertoivat psykedeelitutkimuksista ja niiden tuloksista. Selvästi erottuva tarkempi teema oli psykedeelien käyttö masennuksen hoidossa. Sitä käsiteltiin viidessä artikkelissa ja lisäksi se mainittiin kolmessa. Vallitseva näkökulma oli siis tieteen ja tutkimuksen, ja suhtautuminen psykedeelisiin oli pääosin korostetun myönteistä.

4.10 Yhteenveto

Psykedeelista kirjoitettiin Helsingin Sanomissa vuosina 2010–2019 suhteellisen vähän. Vuosittain keskimäärin vain hieman yli viisi artikkelia sivusivat näitä yhdisteitä. Vähiten

kirjoitettiin vuonna 2010, jolloin julkaistiin vain yksi psykedeelit maininnut artikkeli, ja eniten vuonna 2017, jolloin artikkeleita julkaistiin kymmenen. Kirjoitusten kokonaismäärässä oli havaittavissa maltillista kasvua tarkastellun ajanjakson aikana. Kirjoitusten määrästä ei tämän perusteella vielä voida päätellä, että kiinnostus nimenomaan psykedeelisiin olisi merkittävästi kasvanut, sillä kasvu ei ollut kovin suurta ja lisäksi monet artikkelit vain mainitsivat psykedeelit käsitellessään varsinaisena aiheenaan jotain muuta ilmiötä. Kirjoitusten kokonaismäärän nousu voi kuitenkin olla indikaattori ylipäänsä huumeisiin liittyvien aiheiden yleistymisestä. Näitä aiheita ovat esimerkiksi huumerikollisuus, huumeet yhteiskunnallisena ilmiönä sekä henkinen hyvinvointi. Tätä voi pitää todennäköisenä selityksenä erityisesti sitä taustaa vasten, että samalla ajanjaksolla suomalaisten huumeiden käyttö lähes kaksinkertaistui (Karjalainen ja muut, 2020, s. 16).

Kaikkien psykedeelit maininneiden artikkeleiden lisäksi tarkastelin erikseen kirjoituksia, jotka käsitelivät psykedeeliä ensisijaisena aiheenaan. Niiden määrä pysyi lähes vakiona koko aineiston aikajänteen ajan, mikä tarkoittaa keskimäärin noin kahta kirjoitusta vuodessa. Psykedeelisiin keskittyvien artikkeleiden määrässä ei siis voida nähdä aivan yhtä johdonmukaista nousua. Vuonna 2010 Helsingin Sanomissa ei julkaistu ensimmäistäkään psykedeelisiä varsinaisena aiheenaan käsittelevää artikkelia, mutta siitä eteenpäin niitä oli joka vuosi. Tälle mahdollinen selitys löytyy uudesta tieteellisestä kiinnostuksesta psykedeelisiin. Kuten luvussa 3.2 totesin, vuonna 2010 julkaistiin erityisen paljon lääketieteellistä psykedeelisiä koskevaa tutkimusta. Tämä on mahdollisesti havaittu myös Helsingin Sanomien toimituksessa.

Tunnistin tutkimuksessani aineiston artikkeleista kuusi erilaista tapaa kehystää psykedeelit. Nämä kehykset kuvaavat, millaisiin konteksteihin, teemoihin, näkökulmiin, jännitteisiin ja rooleihin psykedeelit Helsingin Sanomissa sijoitettiin vuosina 2010–2019 ja ne kertovat siitä, millaisia merkityksiä ja millaista sosiaalista todellisuutta lehden journalismi rakentaa.

Kehyksistä yleisimmin käytetty oli rikollisuuden kehys. Se edustaa monessa mielessä perinteistä huumeisiin liittyvää journalismia, jossa kerrotaan viranomaisnäkökulmasta taistelusta huumeiden aiheuttamaa uhkaa vastaan. Huumeet nähdään yksiselitteisesti haittana ja uhkana, eikä vallitsevaa huume politiikkaa kyseenalaisteta. Kiinnostavan vastinparin tälle muodosti aineistossa lähes yhtä usein esiintynyt tieteen kehys, joka tarjosi lähes päinvastaisen näkökulman psykedeeleihin. Siinä lähestyttiin psykedeelejä uteliaasti tieteen ja tutkimuksen näkökulmasta ja käsiteltiin niiden positiivisia vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Tämä on ristiriidassa psykedeeleihin haitallisina huumeina suhtautuvan huume politiikan ja -lainsäädännön kanssa. Jännite nostettiin tieteen kehystä käyttävissä artikkeleissa usein esille. Tieteen kehystä käyttävissä artikkeleissa keskityttiin myös muita kehyksiä useammin käsittelemään psykedeelejä.

Rikollisuuden ja tieteen kehysten ohella myös elämänhallinnan menetyksen kehys ja henkisen hyvinvoinnin kehys muodostavat vastinparin, jossa psykedeeelit kehystetään vastakkaisiksi mielletävillä tavoilla. Näissä kehyksissä huomio on yksilön hyvinvoinnissa ja psykedeeli sijoitetaan tekijäksi, joka vaikuttaa siihen. Elämänhallinnan menetyksen kehyksessä yhdisteet nähdään yksilön hyvinvointiin negatiivisesti vaikuttavina tekijöinä ja henkisen hyvinvoinnin kehyksessä puolestaan niillä on positiivisia vaikutuksia.

Tunnistin aineistosta myös rappion kehysten ja yhteiskunnallisen kehysten. Näille on yhteistä laaja, pääosin yhteiskunnallinen näkökulma. Rappion kehyksessä psykedeeelit liitettiin haitalliseen toimintaan ja niitä käytettiin ikään kuin rappion merkinä. Tämä ajattelu nojaa käsitykseen huumeista yksiselitteisen pahana tekijänä. Yhteiskunnallisessa kehyksessä suhtautuminen psykedeeleihin on samankaltaisesta näkökulmasta riippumatta häilyvämpää. Siinä psykedeeelit nähtiin joko yhtenä kovana huumeena muiden joukossa tai masennuksen parannuskeinona. Silloinkin, kun yhteiskunnallisessa kehyksessä psykedeeli nähtiin haitallisena huumeena, se oli kehystetty osaksi tai merkiksi yhteiskunnallisesta ongelmasta eikä itsessään haitan aiheuttajaksi. Näille kahdelle kehykselle on siis yhteistä psykedeelein esittäminen ongelman indikaattorina, mutta lukijalle tarjottu merkitys on kehysten välillä erilainen.

Psykedeelien kehystäminen Helsingin Sanomissa vuosina 2010–2019 oli sekä vaihtelevaa että ristiriitaista. Tämä oli havaittavissa kaikkien tarkastelemieni kehysten tunnuspiirteiden suhteen: psykedeelit liitettiin useisiin toisistaan poikkeaviin teemoihin, niitä tarkasteltiin vaihtelevista näkökulmista, ne nähtiin osana erilaisia jännitteitä ja niille tarjottiin useita erilaisia rooleja. Näistä viimeksi mainitun tekijän, roolien, suhteen psykedeelien kehystäminen sijoitti ne kuitenkin suhteellisen selkeästi janalle, jonka toisessa päässä on geneerisesti yksi haitallinen kova huume muiden joukossa ja toisessa erityinen tulevaisuuden ihmelääke.

Aineistoni kattaman kymmenen vuoden ajanjakson aikana Helsingin Sanomien psykedeelijä koskeva journalismi muuttui sekä artikkelien määrän että niissä tehdyn kehystämisen suhteen. Kirjoitusten kokonaismäärä nousi jonkin verran ja psykedeelien kehystäminen monipuolistui. Määrän kasvu ei kuitenkaan ollut kovin suurta ja muutoksen merkitystä yhteisen todellisuutemme rakentamisen kannalta vähentää myös se, että psykedeelijä ensisijaisena aiheenaan käsittelevien kirjoitusten määrässä vastaavaa nousua ei ollut havaittavissa.

Kehystämisessä tapahtuneet muutokset olivat merkityksellisiä, vaikka mikään kehystämisen tapa ei selkeästi korvautunutkaan toisella. Psykedeelien määrittelyn kannalta ääripäinä voidaan nähdä rikollisuuden ja tieteen kehykset, jotka esiintyivät aineistossa lähes koko tarkasteltavan aikajänteen ajan. Tieteen kehyksen käyttö kuitenkin yleistyi ajan kuluessa. Myös henkistä hyvinvointia käsittelevien elämänhallinnan menetyksen ja henkisen hyvinvoinnin kehysten käyttö yleistyi ja niiden rinnalle nousi laajempaa näkökulmaa tuova yhteiskunnallinen kehys. Voidaankin todeta, että psykedeelit muista huumeista erottava ja vallitsevalle huume politiikalle vaihtoehtoinen suhtautuminen sai artikkeleissa jalansijaa huumeet yhdeksi uhkaksi niputtavan näkemyksen kustannuksella.

5 Päätäntö

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää, miten psykedeelejä oli käsitelty suomalaisessa sanomalehtijournalismissa viimeisen kymmenen vuoden aikana, kuinka paljon niistä kirjoitettiin, millaisiin konteksteihin ne kirjoituksissa sijoittuivat sekä miten psykedeelejä koskeva journalismi muuttui tarkasteluajanjaksona. Aineistonani oli 51 Helsingin Sanomissa vuoden 2010 alun ja vuoden 2019 lopun välillä julkaistua juttua, jossa mainittiin jokin psykedeeleiyhdiste nimeltä tai psykedeeleit yleensä. Tutkimusmenetelmänäni käytin sosiaaliseen konstruktionismiin pohjautuvaa, mediatutkimukseen mukautettua kehysanalyysiä.

Psykedeeleihin jollain tavalla liittyvien kirjoitusten määrässä oli nähtävissä tarkasteluajanjakson aikana maltillista kasvua, mutta psykedeelejä varsinaisena aiheenaan käsittelevien artikkeleiden vuosittainen määrä pysyi lähes vakiona ensimmäistä tarkasteltavaa vuotta lukuun ottamatta. Niissä artikkeleissa, jotka eivät käsitelleet erityisesti psykedeelejä, yhdisteet liitettiin usein rutiininomaisesti osaksi huumeiden listaa ilman, että niihin olisi kiinnitetty tarkempaa huomiota. Artikkeleiden määrät kertovat tässä tapauksessa todennäköisesti enemmän yleisesti huumeiden roolista yhteiskunnassa kuin nimenomaan psykedeeleistä. Kuten luvussa 3.3 totesin, suomalaiset olivat yksinkertaisesti kasvavassa määrin tekemisissä huumeiden kanssa.

Tunnistin aineistosta kuusi kehystä. Ne ovat esiintymismäärän mukaisessa järjestyksessä rikollisuus, tiede, rappio, henkinen hyvinvointi, elämäntilanteen menetys ja yhteiskunnallinen kehys. Kaikki aineiston artikkelit hyödynsivät selkeästi yhtä ensisijaista kehystä. Rikollisuuden ja tieteen kehukset olivat selvästi yleisimmät aineistossa käytetyt kehukset. Ne myös edustivat ääripäitä siinä, miten niissä suhtaudutaan psykedeeleihin.

Tutkimukseni aineistossa yleisimmin esiintynyt rikollisuuden kehys vastaa aiemman suomalaisen huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksen tuloksia siinä, että rikollisuus on ollut yleisin teema huumeita käsittelevässä journalismissa myös aiemmin (ks. Törrönen, 2002, s. 257–258). On kuitenkin huomattavaa, että aiempien tutkimuksien

tuloksissa seuraavaksi yleisimmät teemat, huumehoitojärjestelmä ja nuorten huumeiden käyttö, esiintyivät vain satunnaisesti eivätkä merkittävässä määrin tutkimassani aineistossa.

Rikollisuuden kehysten esiintymisen yleisyyteen voi olla muitakin syitä kuin huumerikosten määrä. Näistä merkittävin lienee se, että poliisin on tiedotettava toiminnastaan (Rantanen 1997, s. 204). Raivio (1987, s. 78) nostaa esiin myös sen, että viranomaistoimijat voivat käyttää mediaa oman asemansa parantamiseen. Näiden tahojen saama julkisuus yhdistää psykedeelit rikollisuuteen. Tieteen kehyksessä lähteinä esiintyvillä psykiatreilla ja tutkijoilla ei ole vastaavaa tiedottamisvelvollisuutta, ja psykiatreja sitoo lisäksi usein salassapitovelvollisuus. Tästä huolimatta tieteen kehys oli aineistossa lähes yhtä yleinen kuin rikollisuuden. Silloin, kun aineistoni artikkeli keskittyi nimenomaan psykedeeleihin, tieteen kehys oli suosituin tapa käsitellä aihetta. Tähän ovat todennäköisesti vaikuttaneet psykedeelitutkimuksista julkaistut tulokset, jotka tarjoavat journalisteille konkreettisen ja tieteeseen pohjautuvan tavan lähestyä kiistanalaista aihetta uudesta näkökulmasta.

Aiemmassa suomalaisessa huumeita käsittelevän journalismin tutkimuksessa päädyttiin toteamaan, että tiedotusvälineet eivät kyseenalaistaneet vallitsevaa huume politiikkaa (ks. Törrönen, 2002; Onnela, 2003). Oman tutkimukseni perusteella tämä ei enää pidä samassa määrin paikkaansa ainakaan psykedeelien osalta. Puolessa löytämistäni kehyksistä ja lähes puolessa aineistoni artikkeleista suhtauduttiin psykedeeleihin pääosin positiivisesti ja nähtiin ne enemmän mahdollisuutena kuin uhkana. Tähän on mahdollisesti vaikuttanut kolme tekijää. Ensinnäkin muutos vaikuttaisi perustuvan lisääntyneeseen tutkimukseen ja siitä saatuihin positiivisiin tuloksiin, ottaen huomioon, että suurin osa näistä positiivista mielikuvaa välittävistä artikkeleista käytti tieteen kehystä. Toinen vaikuttava tekijä voi olla mielenterveysongelmien ja erityisesti masennuksen saama huomio. Ne ja niihin liittyvät ennaltaehkäisyn ja hoidon keinot ovat esillä sekä mediassa että yhteiskunnassa aiempaa enemmän, joten ihmisten voidaan ajatella olevan sekä kiinnostuneita että vastaanottavaisia niihin liittyviä tutkimuksia ja hoitokeinoja koskeville tiedoille. Kolmantena mahdollisesti vaikuttavana tekijänä pidän sitä, että suomalaisten

huumeasenteet ovat muuttuneet sallivammiksi ja tietoisuus aihepiiristä lisääntynyt (ks. Karjalainen, Pekkanen & Hakkarainen, 2020). Kaikkia huumeita ei välttämättä enää nähdä yhtenä massana tai ehdottoman vaarallisina. Onnelan jo vuonna 2003 (s. 48) tunnistamaa moniäänistymistä on siis tapahtunut. Näkemykseni mukaan Helsingin Sanomat ei kuitenkaan kritisoinut vallitsevaa huume politiikkaa kovin suoraan, vaan pikemminkin tarjoili vaihtoehtoisia näkökulmia huumeisiin ottamatta varsinaisesti poliittisesti kantaa. Lopulliset johtopäätökset jätettiin lukijalle.

Rantanen peräänkuulutti vuonna 1997 julkaistussa suomalaista huumejournalismia käsitelleessä tutkimuksessaan puuttuvaa sosiaalista ja psykologista näkökulmaa ja Piispa (2001, s. 469–470) huomioi huumeiden käytön taustasyiden käsittelyn puuttuvan journalismista. Omassa aineistossani sosiaalinen näkökulma on nähtävissä rappion kehystä ja yhteiskunnallista kehystä käyttävissä artikkeleissa. Psykologinen näkökulma oli osana ensisijaisesti henkisen hyvinvoinnin kehystä käyttävissä jutuissa, mutta sitä sivuttiin myös elämänhallinnan menetyksen ja tieteen kehyksissä sekä yhteiskunnallisessa kehyksessä. Näissä kehyksissä käsiteltiin myös huumeiden käytön syitä, vaikkakaan se ei ollut yhdessäkään artikkelissa varsinaisena aiheena. Näiden näkökulmien ei voi siis sanoa enää ”unohtuneen” pois nyt tarkastellusta huumejournalismista. Kuten Rantasen tutkimuksessa, tässäkin aineistossa yleisempi oli kuitenkin viranomaisnäkökulma.

On merkillepantavaa, että psykedeelisiin liittyvä laillinen liiketoiminta jäi aineiston artikkeleissa kokonaan mainitsematta. Psykedeelimarkkina kasvoi aineistoni kattamalla ajanjaksolla tyhjästä 2–4,5 miljardin euron kokoiseksi ja sen oletetaan jatkavan kasvuaan jopa 16 % vuosivauhtia (Financial News Media, 2021). Markkinan ympärille on kehittynyt sijoitusinstrumentteja ja työkaluja, kuten minkä tahansa kehittyvän liiketoiminnan alan yhteyteen. Nämä sijoitusmahdollisuudet ovat myös suomalaisten sijoittajien saatavilla, mutta Helsingin Sanomat ei ollut tarttunut tähän aiheeseen.

Tutkielmani aineisto oli suhteellisen suppea, mikä on syytä ottaa huomioon erityisesti kirjoitusten määrää tarkasteltaessa. Artikkeleiden määrästä ei voida vetää kovin pitkälle

vietyjä johtopäätöksiä. Olisikin kiinnostavaa toistaa tutkimus laajemmalla aineistolla siten, että artikkelien määrän ja erityisesti kehysten esiintymismäärän muutokset tulisivat selvemmin ja varmemmin esiin. Tässä yhteydessä olisi luontevaa myös ulottaa tutkimus koskemaan suurempaa joukkoa tiedotusvälineitä siten, että otanta edustaisi paremmin koko suomalaista yhteiskuntaa.

Toinen kiinnostava näkökulma jatkotutkimukselle olisi verrata sitä, miten psykedeelejä käsitellään journalismissa muihin huumeisiin. Tämä auttaisi tunnistamaan, koskevatko viralliselle politiikalle vaihtoehtoiset lähestymistavat vain psykedeelejä, vai onko kyse laajemmasta ilmiöstä. Mielestäni on myös perusteltua arvioida yleisen suhtautumisen psykedeeleihin olevan samankaltaisella kehityspolulla kuin suhtautuminen kannabikseen, eli haitallisena pidetystä aineesta on monessa maassa tullut lääke, sallittua viihdettä ja laillista liiketoimintaa. Psykedeelit ovat kuitenkin vaikutukseltaan ja luonteeltaan hyvin erilaisia kuin kannabis ja lisäksi niiden historia poikkeaa toisistaan suuresti, joten kovin vahvoja yhtäläisyysmerkkejä aineiden välille ei voi oletusten varassa vetää.

Kehysanalyysiin liittyy jonkinasteinen tulkinnanvaraisuus, eikä sitä ollut täysin mahdollista välttää tässäkin tutkimuksessa. Tutkimuksessani tarkastelin kehysten toistuvuutta aineistossa ja onnistuin tunnistamaan siitä kehyksiä, jotka ovat selvästi hallitsevia. Kuten Horsti (2005, s. 51), arvioin näiden tekijöiden, toistuvuuden ja selvän ensisijaisuuden, vähentävän tulkinnanvaraisuutta. Toinen tutkija olisi kuitenkin voinut määritellä saman aineiston pohjalta toisenlaiset kehykset, tai ainakin määritellyt kehysten rajat toisin. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta tämä ei ole merkittävä ongelma, koska siinä tutkimuksen tarkoitus on avata mahdollisia tulkintoja todellisuudesta pikemmin kuin tuottaa yleispäteviä totuuksia.

Tutkimukseni perusteella psykedeelien käsittely suomalaisessa journalismissa muuttui tarkastellun kymmenen vuoden ajanjakson aikana hieman runsaammaksi ja monipuolisemmaksi. Kansainvälinen uudelleen virinnyt kiinnostus psykedeeleihin näkyi myös meillä ainakin näkökulmien monipuolistumisena. Rikoksen, vaaran ja uhkan sijaan

psykedeelit alettiin enenevässä määrin yhdistää myös hoitoon, hyvinvointiin ja toivoon. Tutkimukseni perusteella ei voida sanoa, että psykedeelit olisivat muuttuneet Helsingin Sanomissa konstruoidussa todellisuudessa ensisijaisesti lääkkeeksi. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että psykedeelit ollaan valmiita määrittelemään uudelleen ja että yhteiskunnallinen keskustelu niiden asemasta on käynnissä.

Lähteet

- A-klinikkasäätiö. (2010). *LSD ja muut hallusinogeenit*. Noudettu 2.2.2021 osoitteesta <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/lsd-ja-muut-hallusinogeenit>
- A-klinikkasäätiö. (2014). *Ketamiini*. Noudettu 9.4.2021 osoitteesta <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/laakkeet/ketamiini>
- A-klinikkasäätiö. (2015). *Opiaatit – morfiini ja heroini*. Noudettu 2.2.2021 osoitteesta <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/opiaatit-morfiini-ja-heroini>
- Andrews, T (2012). What is Social Constructionism? *Grounded Theory Review*, 11, 39–46.
- Ballotpedia. (2019). *Denver, Colorado, Initiated Ordinance 301, Psilocybin Mushroom Initiative (May 2019)*. Noudettu 2.3.2021 osoitteesta [https://ballotpedia.org/Denver,_Colorado,_Initiated_Ordinance_301,_Psilocybin_Mushroom_Initiative_\(May_2019\)](https://ballotpedia.org/Denver,_Colorado,_Initiated_Ordinance_301,_Psilocybin_Mushroom_Initiative_(May_2019))
- Ballotpedia. (2020a). *Oregon Measure 109, Psilocybin Mushroom Services Program Initiative (2020)*. Noudettu 2.3.2021 osoitteesta [https://ballotpedia.org/Oregon_Measure_109,_Psilocybin_Mushroom_Services_Program_Initiative_\(2020\)](https://ballotpedia.org/Oregon_Measure_109,_Psilocybin_Mushroom_Services_Program_Initiative_(2020))
- Ballotpedia. (2020b). *Washington, D.C., Initiative 81, Entheogenic Plants and Fungus Measure (2020)*. Noudettu 2.3.2021 osoitteesta [https://ballotpedia.org/Washington,_D.C.,_Initiative_81,_Entheogenic_Plants_and_Fungus_Measure_\(2020\)](https://ballotpedia.org/Washington,_D.C.,_Initiative_81,_Entheogenic_Plants_and_Fungus_Measure_(2020))
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Books.
- Bujalski, M., Hellman, M., Moskalewicz, J., Beccaria, F., & Rolando, S. (2018). Depoliticising addiction: Who gets to speak in European press reporting, 1991–2011? *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift: NAT*, 35(1), 52–68. <https://doi.org/10.1177/1455072517753558>
- Burr, V. (1995). An introduction to social constructionism. Taylor & Frances/Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203299968>
- Bury, M.R. (1986). Social Constructionism and the Development of Medical Sociology. *Sociology of Health and Illness*, 8, 137–169. <http://dx.doi.org/10.1111/1467-9566.ep11340129>
- Carhart-Harris, R. L., & Goodwin, G. M. (2017). The Therapeutic Potential of Psychedelic Drugs: Past, Present, and Future. *Neuropsychopharmacology*, 42(11), 2105–2113. <https://doi.org/10.1038/npp.2017.84>
- Carhart-Harris, R. L., Kaelen, M., Whalley, M. G., Bolstridge, M., Feilding, A. & Nutt, D. (2014). LSD enhances suggestibility in healthy volunteers. *Psychopharmacology*, 232, 785–794. <https://doi.org/10.1007/s00213-014-3714-z>
- Cohen, J. & Weiman, G. (2009). Cultivation revisited: Some genres have some effects on some viewers. *Communication Reports*, 13(2), 99–114. <https://doi.org/10.1080/08934210009367728>

- Craib, I. (1997). Social Constructionism as a Social Psychosis. *Sociology*, 31(1), 1–15. <https://doi.org/10.1177/0038038597031001002>
- Duodecim. (2020a). *Lääketieteen sanasto: huume*. Noudettu 2.2.2021 osoitteesta https://www.terveysportti.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_teos=&p_artikkeli=Iltt01190
- Duodecim. (2020b). *Lääketieteen sanasto: päihde*. Noudettu 2.2.2021 osoitteesta https://www.terveysportti.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_teos=&p_artikkeli=Iltt02832
- Eläketurvakeskus. (2021). Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kääntyi laskuun koronavuonna. Noudettu 21.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/ajankoh-taista/tyokyvyttomyyselakkeelle-siirtyneiden-maara-kaantyi-laskuun-koronavuonna/>
- Feher, O. (2018). Psychedelics and the media in the Visegrad countries. *Journal of Psychedelic Studies*, 2, 1–11. <https://doi.org/10.1556/2054.2018.007>
- Financial News Media (2021). Psychedelic Drugs Market Size Is Projected to Reach \$10.75 Billion By 2027. Noudettu 26.4.2022 osoitteesta <https://www.financial-newsmedia.com/psychedelic-drugs-market-size-is-projected-to-reach-10-75-billion-by-2027/>
- Forsyth, A. J. M. (2001). Distorted? a quantitative exploration of drug fatality reports in the popular press. *International Journal of Drug Policy*, 12(5–6), 435–453. [https://doi.org/10.1016/S0955-3959\(01\)00092-5](https://doi.org/10.1016/S0955-3959(01)00092-5)
- Galbin, A. (2014). An introduction to social constructionism. *Social Research Reports*, 26, 82–92.
- Gamson, W. A., Croteau, D., Hoynes, W., & Sasson, T. (1992). Media Images and the Social Construction of Reality. *Annual Review of Sociology*, 18, 373–393. <http://www.jstor.org/stable/2083459>
- Gamson, W. A. & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1–37. <https://doi.org/10.1086/229213>
- Gasser, P., Holstein, D., Michel, Y., Doblin, R., Yazar-Klosinski, B., Passie, T., & Brenneisen, R. (2014). Safety and Efficacy of Lysergic Acid Diethylamide-Assisted Psychotherapy for Anxiety Associated With Life-threatening Diseases. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 202(7), 513–520. <https://doi.org/10.1097/NMD.0000000000000113>
- Goffman, E. (1974). *Frame Analysis: an essay on organization of experience*. Cambridge: Harvard University Press.
- Grand View Research (2020). *Legal Marijuana Market Size Worth \$73.6 Billion By 2027*. Noudettu 15.2.2021 osoitteesta <https://www.grandviewresearch.com/press-release/global-legal-marijuana-market>
- Hakkarainen, P. & Törrönen, J. (2002). Huumeet ja hyvinvointivalttiollisen kehityksen muutos lehtien pääkirjoituksissa. *Yhteiskuntapolitiikka-YP*, 67 (2002): 6, 539–551. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116850>
- Hammersley, M. (1992). *What's Wrong With Ethnography?: Methodological Explorations* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351038027>

- Hartogsohn, I. (2018). The Meaning-Enhancing Properties of Psychedelics and Their Mediator Role in Psychedelic Therapy, Spirituality, and Creativity. *Frontiers in Neuroscience*, 12(129), 1–5. <https://doi.org/10.3389/fnins.2018.00129>
- Horsti, K. (2005). Vierauden rajat: Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa. Tampere University Press. <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-6423-0>
- Hutten, N., Mason, N. L., Dolder, P. C. & Kuypers, K. (2019). Motives and Side-Effects of Microdosing With Psychedelics Among Users. *The international journal of neuropsychopharmacology*, 22(7), 426–434. <https://doi.org/10.1093/ijnp/pyz029>
- Johnson, M. W., Hendricks, P. S., Barrett, F. S. & Griffiths, R. R. (2019). Classic psychedelics: An integrative review of epidemiology, therapeutics, mystical experience, and brain network function. *Pharmacology & Therapeutics*, 197, 83–102. <https://doi.org/10.1016/j.pharmthera.2018.11.010>
- Kangaslampi, S., Hausen, A. & Rauteenmaa T. (2020). Mystical Experiences in Retrospective Reports of First Times Using a Psychedelic in Finland. *Journal of Psychoactive Drugs*, 52(4), 309–318. <https://doi.org/10.1080/02791072.2020.1767321>
- Karjalainen, K., Pekkanen, N. & Hakkarainen, P. (2020). Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2018. THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-441-7>
- Karvonen, E. (2000). Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. *Media & viestintä*, 23(2), 78–84. Noudettu 6.2.2021 osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529>
- Kaukonen, O. & Halmeaho, M. (1998). *Yhteisellä asialla? Lehtien huumausainekirjoittelu syksyllä 1996*. Teoksessa Jaatinen, J., Kaukonen, O., Warsell, L., Halmeaho, M. & Ahtola, R. (toim.), *Huumeet ja kouluyhteisö: Konstruktionistinen tapaustutkimus* (s. 91–117). Stakes.
- Kempf, W. (2006). Social constructivism and its implications for critical media studies. *Conflict & communication online*, 5(1), 1–6. Noudettu 16.2.2021 osoitteesta https://regener-online.de/journalcco/2006_1/pdf_2006-1/kempf_2006.pdf
- Kitzinger, J. (2007). Framing and Frameanalysis. Teoksessa Devereux, E. (toim.), *Media Studies: Key Issues and Debates*, 134–161. SAGE Publications.
- Krebs, T. S., & Johansen, P. (2013). Over 30 million psychedelic users in the United States. *F1000Research*, 2:98. <https://doi.org/10.12688/f1000research.2-98.v1>
- Kohtala, S., Järventausta, K. & Rantamäki, T. (2018). Neurobiologiset ilmiöt nopean masennuslääkevasteen taustalla. *Duodecim*, 134, 1905–12. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201911065776>
- Korpi, E. R., den Hollander, B., Farooq, U., Vashchinkina, E., Rajkumar, R., Nutt, D. J., Hyytiä, P., & Dawe, G. S. (2015). Mechanisms of Action and Persistent Neuroplasticity by Drugs of Abuse. *Pharmacological Reviews*, 67(4), 872–1004. <https://doi.org/10.1124/pr.115.010967>
- Lea, T., Amada, N. & Jungaberle, H. (2020). Psychedelic Microdosing: A Subreddit Analysis. *Journal of Psychoactive Drugs*, 52:2, 101–112. <https://doi.org/10.1080/02791072.2019.1683260>
- Majava, A. (2001). Uhkakuvien kautta yhteiseen hyvään? Huumeongelman rakentuminen ja vastuun lankeaminen huumeiden vastaisten kansalaisjärjestöjen

- valistusteksteissä. *Yhteiskuntapolitiikka-YP* 69 (2004): 5, 506–516.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117051>
- Marlan, D. (2019). Beyond Cannabis: Psychedelic Decriminalization and Social Justice. *Lewis & Clark Law Review*, 23, 851–892. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3438542
- Media Audit Finland. (2020). *LT ja JT tarkastustilasto 2019*. Noudettu 20.2.2021 osoitteesta <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/08/LT-tilasto-2019.pdf>
- Nichols, D. E. (2016). *Psychedelics. Pharmacological Reviews*. American Society for Pharmacology and Experimental Therapeutics, 264–355. <https://dx.doi.org/10.1124%2Fpr.115.011478>
- Nutt, D. (2015). Illegal Drugs Laws: Clearing a 50-Year-Old Obstacle to Research. *PLOS Biology*, 13(1), 1–6. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.1002047>
- Onnela, T. (2003). Suuri sitruunakammo – kaupunkitarinoita huumeuutisissa. *Media & Viestintä*, 26(1). Noudettu 12.2.2021 osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62513>
- Pacula, R. L. & Smart, R. (2017). Medical Marijuana and Marijuana Legalization. *Annual Review of Clinical Psychology*, 13, 397–419. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-032816-045128>
- Patra, S. (2016). Return of the psychedelics: Psilocybin for treatment resistant depression. *Asian Journal of Psychiatry*, 24, 51–52.
<https://doi.org/10.1016/j.ajp.2016.08.010>
- Partanen, J., Metso, L. (1999). Suomen toinen huumeaalto. *Yhteiskuntapolitiikka-YP*, 64 (1999): 2, s. 143–149. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116499>
- Piispa, M. (2001). Sanomalehtien tarjoamat huumeviestit. *Yhteiskuntapolitiikka-YP*, 66 (2001): 5, s. 463–470. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116740>
- Peräkylä, A. (1990). Kuoleman monet kasvot: identiteettien tuottaminen kuolevan potilaan hoidossa. *Vastapaino*.
- Psychedelic Invest. (2020). *Psychedelic Invest Index*. Noudettu 10.2.2021 osoitteesta <https://psychedelicinvest.com/index/>
- Psykedeelitutkimus ry. (n.d.). Psykedeelitutkimus ry. – Tavoitteet. Noudettu 4.5.2021 osoitteesta <https://psyty.fi/yhdistys/tavoitteet/>
- Raivio, K. (1987): On helppoa tehdä mekanistista huumevalistusta. *Alkoholipolitiikka-lehti*, 52, 78–81.
- Rantanen, T. (1997). Lehtien huumekirjoittelu : mihin on unohtunut sosiaalinen ja psykologinen näkökulma? *Alkoholipolitiikka-lehti*, 62, 201–215.
- Richert, L. (2019). The Psychedelic Renaissance. *Psychology Today*. Noudettu 10.2.2021 osoitteesta <https://www.psychologytoday.com/us/blog/hygieias-workshop/201908/the-psychedelic-renaissance>
- Ruck, C. A. P. (2019). Entheogens in Ancient Times: Wine and the Rituals of Dionysus. Teoksessa Wexler, P. (toim.), *Toxicology in Antiquity (Second edition), History of Toxicology and Environmental Health* (343–352). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-815339-0.00024-X>
- Rönkä, A. (2011). Matkapuhelinsäteily mediassa – Terveysriskikeskustelun kehysanalyysi. *Media & viestintä* 34:2, 20–43. <https://doi.org/10.23983/mv.62913>

- Siff, S. (2015). *Acid Hype: American News Media and the Psychedelic Experience*. University of Illinois Press. Noudettu 17.5.2021 osoitteesta <http://www.jstor.org/stable/10.5406/j.ctt14jxvrz>
- Sessa, B. (2012). *The psychedelic renaissance: Reassessing the role of psychedelic drugs in 21st century psychiatry and society*. Muswell Hill. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.112.122481>
- Sessa, B. (2016). *The History of Psychedelics in Medicine*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-55214-4_96-1
- Suomen Mielenterveys ry. (2020). *Suomalaisten mielenterveys ei ole kohentunut fyysisen terveyden tahtiin*. Noudettu 2.2.2021 osoitteesta <https://mieli.fi/fi/yhteiskunta/suomalaisten-mielenterveys-ei-ole-kohentunut-fyysisen-terveyden-tahtiin>
- THL (2022). Muuntohuumeet. Noudettu 1.4.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/huumeet/muuntohuumeet>
- Torkkola, S. (2016). Lääkeneuvoja sosiaalisesta mediasta. *SIC! Lääketietoa Fimeasta*, 1/2016, 50–52. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130218/1_16%2050-52%20Laakeneuvoja%20sosiaalisesta%20mediasta.pdf
- Törrönen, J. (2002). Lehdistön huumeepoliittinen asemoituminen vuosina 1993-2000. *Yhteiskuntapolitiikka-YP* 67 (2002): 6, 523–538. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116849>
- Virsu, V. & Sjöblom, P. (2020). Kiertotalouden kehukset: Vertailussa viranomaisviestintä ja kansalaisten määritelmät. *Media ja viestintä* 43:3, 227–247. Noudettu 7.2.2021 osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/98408>
- Väliverronen, E. (1996). Ympäristöuhkan anatomia. *Metsämies : Suomen metsänhoitoammattimiesyhdistyksen aikakauskirja*, 5, 15.
- Weston, Gibbs, Bird, Daniel, Jelen, Knight, Goldsmith, Young & Rucker (2020). Historic psychedelic drug trials and the treatment of anxiety disorders. *Depression & Anxiety*. 37: 12, 1261–1279. <https://doi.org/10.1002/da.23065>
- Winkelman, M. (2019). Introduction: Evidence for entheogen use in prehistory and world religions, *Journal of Psychedelic Studies*, 3(2), 43–62. Noudettu 17.4.2022 osoitteesta <https://akjournals.com/view/journals/2054/3/2/article-p43.xml>
- YLE. (2019). Psykedeeleistä etsitään apua mielenterveysongelmiin, mutta Suomessa erikoistumassa vasta yksi lääkäri – "Vanha huumepropaganda elää vahvana". Noudettu 3.2.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-10946260>

Liitteet

Liite 1. Aineiston hankinnassa käytetyt psykedeeliyhdisteiden nimet

Yhdisteen nimi	Yhdisteen vaihtoehtoiset nimet ja/tai englanninkielinen nimi
psykedeeli	hallusinogeeni, enteogeeni
ayahuasca	ajahuaska
meskaliini	mescaline
peyote	pejote
LSD	lysergihapon dietyyliamidi, lysergihappoamidi, lysergidi
psilosybiini	psilocybin, psilosiini, psilocin, taikasieni, magic mushroom
DMT	dimetyylitryptamiini